

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра всесвітньої історії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____
“___” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ КРАЇН АЗІЇ І АФРИКИ В НОВІ І НОВІТНІ ЧАСИ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Освітня програма “Середня освіта (історія)” (перший (бакалаврський) рівень)

Спеціальність 014 “Середня освіта (історія)”

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Професійне спрямування 014.03 Середня освіта (Історія)

Івано-Франківськ – 2016 рік

Робоча програма “Історія країн Азії і Африки в нові і новітні часи”
(назва навчальної дисципліни)

для студентів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014.03 – Середня освіта (Історія).

Розробник:

кандидат історичних наук, доцент Марущенко О.В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри всесвітньої історії

Протокол від “15” червня 2016 р. № 14

Завідувач кафедри всесвітньої історії

_____ (_проф. Жерноклеєв О.С. _)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“15” червня 2016 р.

Схвалено науково-методичною радою Інституту історії, політології і міжнародних відносин.

Протокол від «30» червня 2016 р. № 12

“30” червня 2016 р.

Голова

_____ (проф. Кугутяк М. В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

©Марущенко О.В., 2016 рік
© ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника », 2016 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань “01 Освіта/Педагогіка” (шифр і назва)	Нормативна	
	Спеціальність “014.03 Середня освіта (історія)”		
Модулів – 4	Спеціальність (професійне спрямування): “014.03 Середня освіта (історія)”	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання робота з першоджерелами і науковою літературою, реферати		Семестр	
Загальна кількість годин - 180			
Тижневих годин для денної форми навчання: 7 семестр аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4 8 семестр аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4		Освітній рівень: <i>бакалавр</i>	Лекції
	16 год.		6 год.
	20 год.		10 год.
	Практичні, семінарські		
	18 год.		4 год.
	12 год.		4 год.
	Лабораторні		
	__ год.		__ год.
	Самостійна робота		
	56 год.		80 год.
58 год.	76 год.		
Індивідуальні завдання: __ год.			
Вид контролю: 7 семестр – підсумкова оцінка; 8 семестр – екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 34 : 56

для заочної форми навчання – 10 : 80
для денної форми навчання – 32 : 58
для заочної форми навчання – 14 : 76

Анотація до курсу

“Історія країн Азії і Африки в нові і новітні часи” є нормативним курсом, передбаченим навчальною програмою, затвердженою до виконання МОН України для здобуття кваліфікаційного рівня бакалавр зі спеціальності “014 “Середня освіта (історія)”. Період нової і новітньої історії (XVI – початок XXI ст.) є важливою складовою частиною загального курсу всесвітньої історії не тільки у закладах вищої освіти, але і в загальноосвітніх школах (9-11 класи). Програма курсу є складовою частиною державного екзамену для студентів, які завершують навчання за рівнем бакалавра історії.

Даний курс передбачає короткий і змістовний аналіз схеми підготовки студентів згідно навчальної програми з курсу “Історія країн Азії і Африки в нові і новітні часи”. Лекційні та семінарські заняття допоможуть студентам глибше засвоїти вузлові питання історичного розвитку народів цих регіонів, ознайомитися з джерелами та історіографією. На семінарських заняттях студенти оволодівають основами наукового дослідження, навчаються самостійно оцінювати історичні події, висловлювати і аргументувати власні думки.

“Історія країн Азії і Африки в нові і новітні часи” – це дисципліна, яка вивчає політичні, соціокультурні, економічні процеси в даних регіонах у конкретних формах і просторово-часових вимірах. Важливою особливістю курсу є те, що він зорієнтований на засвоєння і застосування студентами спеціальності “014 “Середня освіта (історія)” теоретичних знань з нової і новітньої історії країн Сходу, усвідомлених умінь і навичок, необхідних для роботи в навчальних закладах середньої освіти.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни “Історія країн Азії і Африки в нові і новітні часи” є всебічне вивчення минулого цих регіонів, виявлення місця і ролі країн Сходу у всесвітньо-історичному процесі, внеску їх держав і народів у розвиток світової культури, з'ясування причин колоніального поневолення країн традиційного Сходу, об'єктивне визначення впливу колоніалізму на соціально-економічний і політичний розвиток колоній, особливості еволюції постколоніального світу, сучасне становище країн Азії і Африки в умовах глобалізації, а також ті суспільні процеси, що в них відбуваються сьогодні. Значна увага приділятиметься аналізу місцю країн цих регіонів в шкільному всесвітньої історії.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Історія країн Азії і Африки в нові і новітні часи” є виявлення специфіки історичного процесу на Сході, цивілізаційних особливостей розвитку країн і народів Азії і Африки, взаємозв'язку і взаємозалежності їх історичної еволюції, визначення їх місця в загальноісторичному процесі людства, узагальнення величезного проблемно-теоретичного і фактологічного матеріалу, використання цивілізаційного, культурологічного і релігійного спадку цивілізацій Сходу в навчально-

виховному процесі в закладах системи середньої освіти, а також з'ясування модерних підходів до вивчення нової і новітньої історії країн Азії і Африки, що намітилися в сучасній орієнталістиці.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні тенденції, процеси та події у суспільному розвитку країн Азії і Африки впродовж XVII — початку XXI ст.;
- традиційні східні структури і складну взаємодію цивілізацій Сходу і Заходу;
- вплив колоніалізму на соціально-економічний і політичний розвиток східних країн і народів, їх шлях до незалежності;
- досвід модернізації в постколоніальний період та в епоху глобалізації кінця XX — початку XXI ст.;
- місце і роль релігій у східному суспільстві, стан суспільно-політичної думки і найважливіші ідеологічні доктрини, що народилися в досліджуваному регіоні;
- хронологічні рамки, внутрішню періодизацію курсу нової і новітньої історії країн Азії і Африки; джерела та історіографію проблеми;
- основний фактичний матеріал, хронологію важливих подій з історії країн Азії і Африки;
- визначення термінів і понять з різних періодів історії країн Сходу.

вміти:

- працювати з історичними джерелами і сходовознавчою науковою літературою;
- логічно мислити і викладати історичний матеріал, робити аргументовані висновки та узагальнення, користуватися довідковою літературою, систематизувати і компаративно аналізувати історичний матеріал;
- орієнтуватися у хронології та відтворювати послідовність подій, аргументувати свої погляди, вести дискусію, виступати з повідомленнями і рефератами, присвяченими новій і новітній історії країн Азії і Африки;
- визначати масштаб і динаміку історичних змін нової і новітньої історії країн Сходу;
- критично переосмислювати наукову, методичну і науково-популярну літературу з даної проблематики;
- вибирати необхідний і цікавий матеріал для своєї майбутньої роботи.

Складові професійної компетентності, якими має оволодіти студент в результаті вивчення курсу:

інтегральна компетентність – на основі засвоєних знань, умінь і навичок із дисципліни «Історія країн Азії і Африки в нові і новітні часи» здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в навчальних закладах середньої освіти та у процесі навчання за спеціальністю, що передбачає застосування теорій та методів історичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі;

комунікативна – здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою; користуватися вербальними і невербальними засобами передачі історичної інформації (усна відповідь, реферат, есе, доповідь на науково-звітній конференції ін.);

лінгвістична – здатність володіти іноземною мовою для пошуку і опрацювання іншомовних історичних праць і джерел;

інформаційно-цифрова компетентність – здатність до впевненого, а водночас критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для пошуку, обробки, аналізу, верифікації інформації із історії країн Азії і Африки в нові і новітні часи;

соціальна і громадянська компетентність – здатність до міжособистісної взаємодії на основі етичних міркувань (мотивів), вміння працювати в колективі й ефективно співпрацювати з учасниками навчального процесу; уміння попереджати і розв’язувати конфлікти, досягати компромісів; діяти громадсько і соціально відповідально і свідомо та з почуттям поваги до оточуючих, усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми;

навчання вчитись – здатність вчитися і спільно, і автономно, здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок, організації навчального процесу (власного і колективного) під час самостійної роботи із дисципліни, підготовки проблемних питань, проектів, самостійне набуття нових компетентностей, а також здатність виявляти і творчо підходити до вирішення проблем, ухвалювати обґрунтовані рішення, генерувати нові ідеї, під час захисту проектів, прес-конференції, захисту проблемних питань брати відповідальність і виявляти ініціативу, визначати і наполегливо реалізовувати поставлені завдання і взяті обов’язки, вибудовувати свою навчальну траєкторію, оцінювати прогрес і результати навчання, навчатися впродовж життя;

загальнокультурна компетентність – це здатність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної і європейської науки і культури, орієнтуватися в культурному та духовному контекстах сучасних східних суспільств; усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми; цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність афро-азійських соціумів;

екологічна компетентність і здоровий спосіб життя – це здатність на основі вивченого матеріалу з історії країн Азії і Африки усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров’я людини, прагнення до його збереження; здатність до здійснення професійної діяльності згідно з вимогами охорони праці й техніки безпеки; здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя (на прикладі історії східних оздоровчих практик, аналізу впливу відповідних соціоприродних чинників тощо).

В результаті вивчення навчальної дисципліни «історія країн Азії і Африки в нові і новітні часи» у студентів формуються наступні фахові (предметні) компетентності:

здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання з нової та новітньої історії країн Азії і Африки, оцінювати нові відомості, факти, події та

інтерпретації в контексті формування цілісної історичної картини минулого і сучасного країн Сходу, необхідних для роботи в навчальних закладах середньої освіти;

здатність усвідомлювати та інтерпретувати вивчений матеріал з історії країн Азії і Африки нового і новітнього часу, формувати й науково аргументувати власну позицію, брати активну участь у дискусіях;

здатність розуміти і застосовувати внутрішньо- і міжпредметні зв'язки, мати синтетичне мислення;

здатність усвідомлювати та інтерпретувати вивчене, формувати й науково аргументувати власну позицію, брати активну участь у дискусіях;

здатність застосовувати знання, уміння і навички, одержані під час вивчення історії країн Азії і Африки нового і новітнього часу, для розробки навчально-методичного забезпечення дисципліни, зокрема логічно-структурних схем ін.;

здатність володіти навичками практичного використання знань з основ дидактики та педагогічної діяльності, застосовувати сучасні методи і освітні технології в середніх загальноосвітніх закладах;

здатність володіти сучасним методичним інструментарієм, зокрема термінологією, хронологією і науковою періодизацією історії країн Азії і Африки;

здатність користуватися вербальними і невербальними засобами передачі історичної інформації (зокрема, презентаціями, картами, схемами, таблицями ін.);

наявність системи знань основних теорій та концепцій сучасної історіографії, основних джерел із дисципліни, вміння їх критично аналізувати, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості;

здатність порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб, соціальних груп в країнах Азії і Африки;

здатність до усвідомлення призначення професійної діяльності вчителя історії і суспільствознавчих предметів, важливості збагачення професійних якостей відповідно до нових суспільно-політичних реалій, усвідомлення необхідності подальшого навчання, вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду;

здатність на основі вивченого матеріалу (зокрема, історії національно-визвольного руху країн і народів Азії і Африки в ХІХ–ХХ ст.), ефективно реалізовувати громадянські права та обов'язки з метою розвитку демократичного громадянського суспільства, виховувати правову свідомість та культуру в учасників освітнього процесу;

здатність на основі вивчення історії країн Азії і Африки нового і новітнього часу формувати високу історичну й громадянську свідомість, здатність використати на практиці здобуті знання з дисципліни з метою проведення виховної роботи серед шкільної молоді;

завдання: ознайомити студентів із політичною, соціально-економічною, освітньо-культурною, релігійною історією країн Азії і Африки в нові і новітні часи (XVI – XXI ст.); навчити використовувати в професійній і соціальній діяльності знання з історії країн традиційного і сучасного Сходу, порівнювати їх із вітчизняною історією; виробити в студентів навички самостійних оцінок і власних суджень щодо розглянутих історичних проблем. Одним з головних завдань курсу є формування в молодого покоління суспільної свідомості, культури, моралі, самостійного творчого мислення, вироблення патріотичної орієнтації, прагнення до самореалізації.

3. Програма навчальної дисципліни

7 СЕМЕСТР

Змістовий модуль 1. Історія країн Далекого Сходу, Південної, Південно-Східної Азії та Середнього Сходу у новий час.

Тема 1. Вступ до курсу.

Специфіка курсу, мета і завдання його вивчення. Проблема періодизації нової історії Азії і Африки. Політична карта Сходу на початок Нового часу. Демографічна ситуація. Соціально-економічний і політичний розвиток країн Азії і Африки на початку XVII ст., особливості їх державного устрою.

Формаційний і цивілізаційний підходи у сучасній орієнталістиці. Дискусія про азіатський спосіб виробництва.

Причини, що обумовили відставання країн Сходу від західних держав. Криза східної системи і початок колоніальної експансії європейців. Колоніалізм як всесвітньо - історичне явище. Типологія колоніальної експансії, роль Ост - Індських компаній. Форми і методи колоніальної експансії, її етапи. Колоніальна торгівля Європи зі Сходом. Системи колоніального управління. Колоніалізм і традиційні структури східного суспільства.

Работоргівля та її вплив на долю народів африканського континенту. Дискусія про місце і роль колоніалізму в історії країн Азії і Африки.

Інші дискусійні питання в історії країн Сходу. Концептуальне вирішення проблем Сходу у сучасній орієнталістиці, концепції його розвитку (теорії залежного розвитку, дуальності, багатоукладності, суспільного синтезу).

Країни Азії і Африки в шкільному курсі всесвітньої історії.

Тема 2. Китай у XVII - середині XIX ст. Повстання тайпінів.

Китай на початок Нового часу. Причини загострення кризи Мінської імперії. Зростання зовнішньої погрози. Нурхаці, Абахай і формування маньчжурської держави. Селянська війна середини XVII ст. та її наслідки. Завоювання Китаю маньчжурами і встановлення влади династії Цін.

Соціально-економічні і політичні наслідки маньчжурського завоювання. Внутрішня політика цінських володарів. Демографічне піднесення. Землеробська революція. Економічна організація ремесла і торгівлі.

Мануфактури. Міста. Релігійно-ідеологічна система традиційного Китаю. Конфуціанство, даосизм, буддизм.

Боротьба китайського народу проти маньчжурського панування. Таємні товариства. Завойовницькі походи маньчжурського уряду. Монголія, Сінцзян і Тибет у складі Цінської імперії. Рах Sinica. Концепція Серединної імперії. Припинення зовнішніх зв'язків та ізоляція Китаю. Російсько-китайські відносини у XVII-XVIII ст. Утворення і діяльність Російської Духовної Місії у Пекіні.

Китай наприкінці XVIII – середині XIX ст. Економічне і політичне становище Цінської імперії. Китайська самоізоляція і політика капіталістичних держав. Місії Макартнея і Амхерста. Вплив англійської опіумної торгівлі на загострення внутрішньополітичного становища в Китаї. Перша опіумна війна 1840-1842 рр. Нанкінський договір (1842 р.) та інші нерівноправні договори Китаю із західними державами. Наслідки насильницького відкриття Китаю.

Селянська війна тайпінів. Вчення Хун Сюцюаня. Початок селянської війни і проголошення Тайпін тяньго. Періодизація тайпінського повстання. Внутрішня і зовнішня політика керівників повстання.

Причини занепаду Тайпін тяньго. Втручання іноземних держав у внутрішні справи Китаю. Друга опіумна війна 1856 -1860 рр. та її наслідки. Тяньцзінський договір (1858 р.) та Пекінська конвенція (1860 р.).

Місія М.П. Ігнат'єва і початок нового етапу у російсько-китайських відносинах. Британська політика інтернаціоналізації і спільних дій. Інтервенція західних держав і поразка селянської війни тайпінів. Проблеми історіографії тайпінського повстання.

Тема 3. Китай у другій половині XIX – на початку XX ст. Революція 1911-1913 рр.

Політична ситуація в країні після придушення тайпінського повстання. Регіоналізація Китаю, формування місцевих угруповань. Лі Хунчжан і бейянська група. Політика самопосилення та її провал.

Політика іноземних держав у Китаї. Справа Маргарі і Чифуська конвенція 1876 р. Руйнування Рах Sinica .

Особливості розвитку капіталізму в Китаї.

Міжнародне становище і зовнішня політика Цінської династії в останній третині XIX ст. Франко-китайська війна 1884 -1885 рр. Японо-китайська війна 1894-1895 рр. та її наслідки. Розподіл Китаю на сфери впливу .

Виникнення буржуазно-національного руху. Кан Ювей і реформаторський рух. Сто днів реформ. Зародження революційно-демократичного руху. Початок політичної діяльності Сунь Ясена.

Загострення суспільно-політичної ситуації наприкінці XIX т. Ідеологічна експансія західних держав. Християнство в Китаї. Діяльність таємних товариств. Рух іхетуанів: ідеологія, соціальний склад, характер і етапи. Урядова політика щодо іхетуанів.

Події в Пекіні влітку 1900 р. Інтервенція іноземних держав і Заключний протокол 1901р. Дискусійні питання в історії руху іхетуанів.

Китай на початку ХХ ст. Революція 1911-1913 рр. Поглиблення суспільно-політичної кризи в Китаї на початку ХХ ст. та її компоненти. Нова спроба ліберальних реформ (нова політика). Політична діяльність і ідеологія Сунь Ятсена, три народних принципи. Утворення Об'єднаної спілки (Союзної ліги).

Повстання в Учані і початок революції. Розстановка політичних сил, роль ліберальної буржуазії. Розгортання революційної боротьби в Південному і Центральному Китаї. Проголошення республіки і формування тимчасового революційного уряду. Обрання Сунь Ятсена тимчасовим президентом республіки. Іноземні держави і китайська революція. Зречення Цінської династії і передача влади Юань Шікаю. Утворення партії гоміньдан. Встановлення диктатури Юань Шікаю. Друга революція. Характер і підсумки революції 1911-1913 рр. (поражка чи перемога?). Проблеми історіографії Синьхайської революції.

Політична ситуація у національних районах Китаю. Синьцзян у російсько-китайських відносинах кінця ХІХ - початку ХХ ст. Тибетська криза початку ХХ ст. Проголошення незалежності Монголії (1911 р.) і російсько-китайсько-монгольська угода 1915 р.

Китай в роки Першої світової війни. Вимога Японії і піднесення антияпонського руху. Діяльність республіканської опозиції, утворення Китайської революційної партії (Чжунхуа Геміндан) та її програма. Боротьба проти реставрації монархії (третя революція). Посилення сепаратизму. Дуцзюні. Створення Воєнного уряду Південного Китаю. Особливості соціально-економічного розвитку Китаю у воєнні роки. Проблеми історії Китаю нового часу на уроках всесвітньої історії в середній школі.

Тема 4 . Японія у XVII – середині ХІХ ст. «Революція Мейдзі».

Японія на початок Нового часу. Контакти з європейською цивілізацією. Міжусобні війни і встановлення сьогунату Токугава.

Політична система сьогунату. Соціальна структура суспільства. Роніни. Внутрішня політика уряду.

Економіка Японії у XVII-XVIII ст. Аграрні відносини. Міста, ремесло і торгівля. Демографічна ситуація. Урбанізація.

Ідеологія токугавської Японії. Сінтоїзм і дзен-будізм. Кодекс бусідо. Проникнення християнства, діяльність місіонерів.

Політика самоізоляції та її наслідки. Перші контакти між Японією і Росією, виникнення проблеми північних територій. Місії А. Лаксмана і М. Резанова.

Тема 5. Японія у другій половині ХІХ - на початку ХХ ст.

Криза токугавського режиму. Насильницьке відкриття Японії і політика капіталістичних держав. Ансейські договори.

Російсько-японські відносини. Місія Є. Путятіна. Симодський акт 1855 р. Договір 1858 р. про торгівлю і мореплавство. Цусімський інцидент 1861 р.

Загострення політичної кризи, рух проти іноземців і сьогунату. Громадянська війна і ліквідація сьогунату. Буржуазні перетворення кінця 60-х - початку 70-х років XIX ст. та їхня роль у капіталістичній модернізації Японії. Історіографія революції Мейдзі, дискусія відносно її характеру. Точка зору В. Молодякова (концепція —консервативної революції стосовно Сходу).

Політична ситуація в 70-80-ті роки. Доля самурайства і його ідеології. Рух за свободу і народні права. Утворення перших політичних партій. Конституція 1889 р.

Характер і особливості капіталістичної модернізації Японії. Роль держави у розвитку промисловості. Практика зразкових підприємств.

Зовнішня політика. Японська дипломатія і проблема нерівноправних договорів. Загарбання островів Рюкю (1872 р.). Похід на Тайвань (1874 р.). Російсько-японські переговори 1872-1875 рр. і Петербурзький договір про обмін територіями. Агресія проти Кореї. Японо-китайська війна 1894-1895 рр. Сімоносекський мирний договір та західні держави.

Японія в міжнародних відносинах на Далекому Сході. Англо-японський договір 1902 р. Японо-російська війна 1904-1905 рр. та її наслідки. Анексія Кореї. Формування японської колоніальної імперії.

Японія на початку XX ст. Особливості соціально-економічного розвитку. Японські концерни. Внутрішня ситуація в країні. Утворення і діяльність буржуазних політичних партій. Сен Катаяма і соціалістичний рух в Японії. Справа Котоку (справа про скривдження трону). Рух Демократія Тайсьо.

Японія у роки Першої світової війни.

Проблеми історії Японії нового часу на уроках всесвітньої історії в середній школі.

Тема 6. Корея в XVII - на початку XX ст.

Місце Кореї у далекосхідній цивілізації і в Рах Sinica. Особливості політичного та соціально-економічного розвитку. Релігійно-ідеологічна система. Рух Сірхакпха. Політика самоізоляції.

Корея у XIX ст. Повстання 1811-1812 рр. Початок агресії капіталістичних держав у Кореї. Політика уряду Тевонгуна (1863-1873 рр.). Насильницьке відкриття країни Японією, Канхваський договір 1876 р.

Корея в останній третині XIX - на початку XX ст. Періодизація її політичної історії. Реформаторський рух 70-80-х років і боротьба прокитайської та прояпонської орієнтацій. Селянське повстання 1893-1894 рр. та його наслідки. Корея у планах Росії. Російсько-японська війна і встановлення японського протекторату в Кореї. Анексія Кореї Японією. Японський колоніальний режим. Дискусійні питання у новій історії Кореї.

Тема 7. Країни Південно-Східної Азії в XVII - на початку XX ст.

Політична карта Південно-Східної Азії (ПСА) на початку Нового часу. Суспільний лад, економіка і культура країн і народів ПСА.

Португальська і голландська агресія проти Індонезії і початок колоніальних загарбань. Встановлення панування голландської Ост-Індської компанії. Голландська колоніальна система. Англо-голландське суперництво в Індонезії наприкінці XVIII - на початку XIX ст. і захоплення Індонезії Англією. Реформи Раффлза на Яві. Відновлення голландського панування. Система примусових культур.

Іспанський колоніальний режим на Філіппінах у XVII ст. Масова християнізація. Зміна характеру колоніальної експлуатації Філіппін з середини XVIII ст. Економічне проникнення капіталістичних держав на Філіппіни в першій половині XIX ст. Зародження національного руху.

Держави Індокитайського півострова у XVII - середині XIX ст. М'янма (Бірма): соціально-економічний і політичний лад. Англо-бірманські війни. Загарбання Нижньої Бірми. Реформи короля Міндона. Англо-бірманські нерівноправні договори. Феодальні держави Нгуєнів і Чінів у В'єтнамі. Селянське повстання Тейшонів і об'єднання країни. Становлення імперії Нгуєнів, реформи Зя Лонга (Нгуєн Фук Аня). Політична боротьба у В'єтнамі в 20-50-ті роки XIX ст. Таїланд (Сіам), Лаос, Камбоджа у XVII - середині XIX ст.: політичний лад, соціально-економічний устрій, міжнародне становище.

Колоніальний розподіл Індокитайського півострову. Загарбання Францією В'єтнаму. Встановлення протекторату над Лаосом і Камбоджею. Утворення Індокитайського союзу. Зародження буржуазно-національного руху. Боротьба європейських держав за перетворення Сіаму у напівколонію.

Встановлення британського панування у Бірмі і Малайї. Особливості розвитку Індонезії під владою голландських колонізаторів. Особливості національного руху на Філіппінах. Хосе Рісаль. Утворення Катіпунану. Національно-визвольна революція 1896-1898 рр. Проголошення Філіппінської республіки. Малолосська конституція 1898 р. Агресія США. Американський колоніальний режим (1899-1916 рр.): стан на мусульманському Півдні, політика філіппінізації та її наслідки, закон Джонса 1916 р.

Тема 8. Індія у XVII – середині XIX ст. Національне повстання 1857-1859 рр.

Індія на початок Нового часу. Імперія Великих Моголів: особливості розвитку, соціально-політичний устрій, аграрні відносини. Демографічна ситуація. Національні і релігійні відносини, кастовий лад. Внутрішні і зовнішні причини розпаду імперії Великих Моголів.

Утворення нових держав на Гіндустані, їх типологія. Початок колоніального проникнення європейських держав. Роль Ост-Індських компаній. Англо-французьке суперництво в Індії. Завоювання Бенгалії англійцями і подальше розширення їх володінь. Методи колоніальної експансії. Субсидіарні договори. Трансформація британської Ост-Індської компанії в територіальну

державу. Форми колоніальної експлуатації Індії в період первісного нагромадження.

Англо-сикхські війни й анексія Пенджабу. Організація управління Індією. Британська адміністрація і місцеві князівства. Аграрна політика англійців. Колоніалізм і традиційні індійські структури.

Зародження національного руху. Рам Мохан Рай. Антианглійське повстання 1857-1859 рр.: причини, початок, хід, основні центри боротьби. Соціальний склад повстанців, роль місцевої знаті та сипаїв. Характер повстання, його наслідки. Проблеми історіографії повстання 1857-1859 рр. Британська політика в Індії після придушення повстання, реформи кінця 50-х - початку 60-х років.

Тема 9. Індія у другій половині ХІХ - на початку ХХ ст.

Зміни в системі колоніальної експлуатації Індії в останній третині ХІХ ст. Особливості розвитку капіталізму. Формування національної спільності у різних народів Індії. Виникнення буржуазно-національного руху і утворення партії Індійський національний конгрес (ІНК). Зародження мусульманського общинного руху. Діяльність ІНК наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст., виділення радикального крила. Бал Гангадхар Тілак і його політична програма.

Політика колоніальної адміністрації. Розпалення індо-мусульманської ворожнечі. Закон про розподіл Бенгалії і масові антиколоніальні виступи 1905-1908 рр. Особливості діяльності опозиції. Сварадж і вадеші. Утворення Мусульманської ліги. Англійська політика в Індії у 1909-1913 рр. Реформи Морлі-Мінто.

Індія у роки Першої світової війни. Внутрішня ситуація у країні, політика англійської адміністрації. Радикалізація опозиційної боротьби. Антиколоніальні виступи. Рух гомруля (рух за самоврядування). Халіфатистський рух. Партія Гхадр.

Проблеми історії Індії нового часу на уроках всесвітньої історії в середній школі.

Тема 10. Афганістан в ХVІІ - на початку ХХ ст.

Особливості історичного розвитку Афганістану. Утворення Дурранійської держави. Завойовницькі походи Ахмад-шаха. Афганістан у британській політиці, місія Ельфінстона (1809 р.). Міжусобна боротьба афганської верхівки і розпад Дурранійської держави. Кабульське князівство. Проголошення Дост Мухаммеда еміром Афганістану (1826 р.) і його спроби об'єднати країну.

Англійська агресія. Боротьба народів Афганістану проти англійських загарбників, перша англо-афганська війна 1838-1842 рр. Англо-афганські договори 1855 р.

Афганістан у зовнішній політиці Росії. Місії І. Виткевича і М. Столетова. Абдурахман-хан. Реформи кінця 60-70-х років ХІХ ст. Друга англо-афганська війна 1878-1880 рр. Гандамакський договір і народне повстання у Кабулі.

Англо-афганський договір 1893 р., —лінія Дюранда|| і розкол країни. Повстання пуштунів проти англійців. Місія Дена, Кабульський договір 1905 р. Англо-російська угода 1907 р. і Афганістан. Зародження руху молододоафганців. Афганістан у роки Першої світової війни. Дискусійні питання в історії Афганістану Нового часу.

Тема 11. Іран у XVII - середині XIX ст. Бабідські повстання.

Держава Сефевідів на початок Нового часу: особливості соціально-економічного і політичного розвитку. Аграрні відносини, роль кочового господарства. Міста і ремесло. Караванна торгівля. Державний устрій. Роль ісламу і духовенства. Причини занепаду держави Сефевідів.

Завоювання Ірану афганцями. Вторгнення турків. Перський похід Петра I. Боротьба іранського народу проти афганських і турецьких завойовників. Прихід до влади Надіра, його зовнішня політика.

Розпад держави Надір-шаха. Боротьба за владу і утвердження на іранському престолі династії Каджарів.

Каджарський Іран наприкінці XVIII - на початку XIX ст.: влада і суспільство. Міжнародне становище Ірану наприкінці XVIII - на початку XIX ст. Боротьба між Англією і Францією за Іран. Перша і друга ірано-російські війни. Гюлістанський і Туркманчайський договори. Загострення англо-російських суперечностей. Убивство О.С. Грибоєдова. Англо-іранський торговий договір 1841 р. Проникнення іноземного капіталу в Іран і його наслідки.

Зародження бабідського руху. Вчення Алі-Мохаммеда (Баба). Бабідські повстання. Причини поразки бабідського руху 1848-1852 рр. Бахаїзм.

Реформи мірзи Тагі-хана (Амір Незама).

Тема 12. Іран у другій половині XIX - на початку XX ст. Революція 1905-1911 рр.

Англо-іранська війна 1856-1857 рр. і Паризький мир. Реформаторська діяльність мірзи Хусейн-хана (1870-1880 рр.). Перетворення Ірану у напівколонію. Особливості розвитку капіталізму. Початок буржуазно-національного руху. Роль ісламу і шиїтського духовенства в суспільно-політичному житті. Англо-російські суперечності в Ірані. Боротьба за Перську затоку. Посилення позицій Германії в Ірані. Вплив революції 1905-1908 рр. в Росії на Іран.

Початок іранської революції 1905-1911 рр. та її періодизація. Утворення і діяльність меджліса, прийняття конституції. Позиція іноземних держав щодо іранської революції. Англо-російська угода 1907 р. Контрреволюційний переворот 1908 р. Тебризьке повстання 1908-1909 рр. Роль кочових племен у революції. Російські більшовики та іранська революція. Інтервенція Англії і Росії і поразка революції. Проблеми історіографії іранської революції 1905-1911 рр.

Іран у роки Першої світової війни. Причини посилення прогерманської орієнтації. Діяльність третього меджлісу. Військова експедиція генерала Баратова. Окупація території Ірану воюючими державами. Національно-визвольний рух у роки війни. Дженгелійці.

Змістовий модуль № 2. Історія Османської імперії, Арабського Сходу і Тропічної й Південної Африки у новий час.

Тема 13. Османська імперія у XVII – середині XIX ст.

Османська імперія на початок Нового часу, її територія і населення. Політичний лад, аграрні і національні відносини, роль ісламу. Розклад військово-ленної системи, зростання приватновласницького землеволодіння. Чіфтліки. Економічне становище міст.

Зовнішня політика. Загарбницькі війни Туреччини у Центральній і Східній Європі. Україна в планах турецьких султанів. Утворення Священної ліги і боротьба європейських держав проти турецької агресії. Карловицький (1699 р.) та Константинопольський (1700 р.) мирні договори.

Міжнародне становище Туреччини у XVIII ст. Посилення впливу Англії і Франції. Франко-турецький договір 1740 р. і розширення режиму капітуляцій. Відносини із Росією. Белградський мир 1739 р. Російсько-турецькі війни 1768-1774 і 1787-1791 рр. Виникнення «Східного питання».

Внутрішньополітична криза в Османській імперії наприкінці XVIII ст., її причини і проявлення. Реформи Селіма III (нова система), їхня суть та причини невдач. Байрактар-паша і Рушукські друзі.

Активізація колоніальної політики західних держав і Османська імперія. Російсько-турецька війна 1806-1812 рр. Бухарестський мир.

Реформи Махмуда II. Посилення національно-визвольного руху пригноблених народів. Російсько-турецька війна 1828-1829 рр. Єгипетське питання і боротьба за вплив на Близькому Сході. Англо-турецька торгова конвенція 1838 р. Танзімат. Відношення західних країн до турецьких реформ. Загострення «Східного питання» в середині XIX ст. Східна (Кримська) війна 1853-1856 рр.

Тема 14. Туреччина у другій половині XIX - на початку XX ст. Революція 1908 р.

Політична ситуація у 70-ті рр. XIX ст. Товариство «нових османів» і початок ліберально-конституційного руху.

Східна криза 1875-1878 рр. Конституція 1876 р. Поразка «нових османів».

Міжнародні ускладнення для султанського уряду. Наслідки російсько-турецької війни 1877-1878 рр. Абдул-Хамід II і режим «зулюму». Економічне і політичне закабалення Туреччини західними державами. Управління оттоманського боргу.

Перетворення Туреччини у напівколонію.

Зародження буржуазно-національного руху. Молодотурки та їхня програма. Османізм. Революція 1908 р. Двовладдя. Контрреволюційний заколот 1909 р. Прихід до влади молодотурок, їхня політична практика. Характер і особливості молодотурецької революції.

Ускладнення міжнародного становища Туреччини, Тріполітанська і Балканські війни. Доктрина пантюркізму.

Участь Туреччини у Першій світовій війні. Політична ситуація в країні під час війни. Геноцид проти національних меншин. Вірменська трагедія 1915 р. Соціально-економічне становище Туреччини у воєнні роки. Поразки на фронтах і розвал турецької армії. Крах внутрішньої і зовнішньої політики молодотурок. Мудроське перемир'я 1918 р.

Проблеми історії Туреччини нового часу на уроках всесвітньої історії в середній школі.

Тема 15. Арабські країни у XVII - середині XIX ст.

Політична карта, особливості розвитку, політичний устрій арабських країн на початок Нового часу. Умови розвитку арабських країн у складі Османської імперії. Релігійна ситуація.

Особливості історичного розвитку Сирії, Лівану і Палестини. Втручання Англії і Франції у справи Лівану, «Органічний статут Лівану» 1861 р. Ваххабітський рух в Аравії. Ірак у XVII - середині XIX ст.

Єгипет у складі Османської імперії. Політична боротьба наприкінці XVII - на початку XVIII ст. і утворення мамлюкського емірату (бейлікату). Турецько-єгипетські відносини у другій половині XVIII ст. Єгипетський похід Наполеона та англо-французьке суперництво в Єгипті. Ам'єнський мирний договір 1802 р. Громадянська війна початку XIX ст. і прихід до влади Мухаммеда Алі.

Особливості розвитку Єгипту в першій половині XIX ст. Реформи Мухаммеда Алі. Зовнішня політика. Завоювання Аравії і Східного Судану. Боротьба за гегемонію в мусульманському світі. «Єгипетська криза» 1831-1833 рр. Втручання західних держав у «єгипетську кризу» 1838-1841 рр. та його наслідки.

Експансія англійських та французьких колонізаторів в Північній Африці. Захоплення Францією Алжиру і визвольна боротьба алжирського народу. Абд ель-Кадір та його держава. Політика колоніальної адміністрації, «цивільні» та «воєнні» території. Туніс і Марокко у XVII - середині XIX ст. Реформи Ахмед-бея у Тунісі. Експансія західноєвропейських держав. «Арабське відродження» і боротьба за розвиток арабської культури. Іслам у суспільному житті арабських країн.

Тема 16. Арабські країни у другій половині XIX - на початку XX ст.

Єгипет у другій половині XIX – на початку XX ст. Ліберальні реформи 1854-1879 рр. Будівництво Суецького каналу та перетворення Єгипту у напівколонію. Діяльність «європейського кабінету». Конституційний рух 1879-1881 рр. Повстання Орабі-паши. Утворення національного уряду. Англо-єгипетська війна 1882 р. Особливості режиму британського правління в Єгипті. Суспільно-політична думка наприкінці XIX - на початку XX ст. Діяльність Джамаль ад-Діна аль Афгані в Єгипті. Мустафа Каміль. Мухаммед Абдо і ідеї мусульманського модернізму. Утворення політичних партій. Єгипет під час Першої світової війни.

Повстання махдістів в Єгипетському Судані (1881-1885 рр.) і творення незалежної махдістської держави. Загарбання Судану англійцями. Англо-єгипетська конвенція 1899 р. щодо Судану.

Хайраддін ат-Тунісі і ліберальні реформи у Тунісі. Перетворення Тунісу у напівколонію. Французька окупація 1881 р. Бардоський договір (1881 р.) і конвенція в Ла Марса (1883 р.). Встановлення французького протекторату.

Алжир під владою Франції наприкінці XIX - на початку XX ст. Колоніальна політика французів, «тубільний кодекс» 1881 р. Зародження ідеології алжирського націоналізму. Мусульманський традиціоналізм. Молодоалжирці (мусульфранки).

Перетворення Марокко в напівколонію західних держав. Англо-марокканський договір 1856 р. Реформи султана Хасана I. Мадридська (1880 р.) та Альхесираська (1906 р.) конференції. Марокканські кризи 1905 і 1911 рр. Фесський договір 1912 р. і встановлення французького протекторату. Франко-іспанська угода 1912 р. про розподіл Марокко.

Тріполітанська війна 1911 р. і загарбання Лівії італійцями.

Палестина, Сирія і Ліван наприкінці XIX – на початку XX ст. Палестина у планах сіоністів, утворення і діяльність Всесвітньої Сіоністської Організації. Єврейська еміграція до Палестини.

Арабські країни в роки Першої світової війни.

Тема 17. Тропічна і Південна Африка у XVII - на початку XX ст.

Державні утворення і суспільний лад народів Тропічної і Південної Африки. Вплив работоргівлі і колоніальних війн на становище африканських держав і народів. Проникнення європейських мандрівників і місіонерів во внутрішні райони африканського континенту.

Перші колоніальні війни. Початок колоніального розподілу Африки. Утворення держави Ліберія.

Ефіопія (Абіссінія): особливості історичного розвитку. Християнство в Ефіопії. Початок європейської колонізації Південної Африки. Голландська Ост-Індська компанія і заснування Капської колонії. Бури. Англійська експансія на Півдні Африки. «Великий трек» і заснування бурських республік. Антиколоніальна боротьба африканських народів.

Колоніальний розподіл Африки. Методи колоніальної експансії, «феномен» Бельгії. Берлінська конференція 1884-1885 рр.

Ефіопія: спроби зміцнення абсолютистської влади у другій половині XIX ст. Теодорос II і його реформи. Англо-ефіопська війна 1867-1868 рр. Міжнародне становище Ефіопії в останній третині XIX ст. Активізації європейських колонізаторів. Менелік II і відновлення централізованої ефіопської держави. Італійська експансія в Ефіопії, Уччальський договір 1889 р. «про дружбу і торгівлю». Італо-ефіопська війна 1894-1896 рр. та її наслідки. Росіяни в Ефіопії. Відношення з західними державами на початку XX ст. Англо-франко-італійська угода 1906 р. про поділ Ефіопії на «сфери впливу». Політична боротьба після смерті Менеліка II, переворот 1916 г.

Ситуація на Півдні Африки наприкінці XIX ст. Компанія «Де Бірс» і Британська південноафриканська компанія. Політика Сесіла Родса. Германська експансія на Півдні Африки. Англо-бурська війна 1899-1902 рр. та її наслідки. Антиколоніальна боротьба народів Південної Африки на початку XX ст. Утворення Південно-Африканського Союзу, його становлення як расистської держави. Діяльність неєвропейських політичних організацій на Півдні Африки.

Загальні проблеми Африки на рубежі XIX-XX ст. Зародження панафриканізму. Панафриканська конференція 1900 р. Африка у роки Першої світової війни.

Проблеми історії арабського світу та народів Африки нового часу на уроках всесвітньої історії в середній школі.

8 СЕМЕСТР

Змістовий модуль 1. Основні проблеми розвитку країн Азії і Африки в міжвоєнний період і в роки Другої світової війни.

Тема 1. Вступ до вивчення новітньої історії країн Азії і Африки.

Специфіка курсу, мета і завдання його вивчення. Проблема періодизації новітньої історії Азії і Африки. Політична карта Сходу після завершення Першої світової війни. Демографічна ситуація. Основні тенденції соціально-економічного і політичного розвитку країн Азії і Африки у XX - на початку XXI ст., особливості їх державного устрою.

Проблеми історії країн Азії і Африки новітнього часу на уроках всесвітньої історії в середній школі.

Тема 2. Китай у 1918-1945 рр.

Основні тенденції економічного розвитку Китаю після Першої світової війни. Політика західних держав у Китаї. Співвідношення політичних сил у китайському суспільстві в першій половині 20-х рр. Гоміндан і КПК.

Революція 1925-1927 р. у Китаї, її характер і особливості. Громадянська війна в Китаї 1927-1936 р., її особливості й характерні риси.

Японська агресія в Китаї, ставлення до неї різних політичних сил, рухів і партій. Реформи й перетворення в районах, контрольованих КПК (1931-1945 рр.). Долі політичних лідерів Китаю 20-40-х рр.

Тема 3. Японія у 1918-1945 рр.

Економічний розвиток Японії в 20-30-ті рр. ХХ ст.

Внутрішньополітична боротьба. Ріст сил праворадикального соціально-політичного радикалізму й тоталітаризму, їхня диференціація.

Особливості зовнішньої політики й характерні риси зовнішньополітичної доктрини. Війна на Тихому океані, поразка Японії.

Тема 4. Корея у 1918-1945 рр.

Корея наприкінці Першої світової війни.

Піднесення визвольної боротьби і повстання 1919 р. Японський колоніальний режим після придушення повстання.

Суспільно-політичний і економічний розвиток Кореї у 1930-х рр. “Товариство відродження батьківщини”. Корея в роки Другої світової війни.

Тема 5. Країни Індокитайського півострова і Південно-Східної Азії у 1918-1945 рр.

Французька колоніальна політика у В'єтнамі, її відмінності від колоніальної політики інших держав. Ріст сил національного визволення, їхня характеристика. Особливості виникнення й розвитку ліворадикального й комуністичного руху у В'єтнамі, його зв'язки з ФКП і Комінтерном. Характерні риси й специфічні особливості в'єтнамського національно-визвольного руху в 30-ті рр. ХХ ст.

Японська окупація В'єтнаму, антияпонський визвольний рух, його характерні риси й особливості. Серпнева революція 1945 р. у В'єтнамі.

Специфіка розвитку індонезійського суспільства в колоніальну епоху, характерні риси голландської колоніальної політики в Індонезії.

Виникнення й діяльність перших національних організацій. Ліворадикальні течії й партії, їхні політичні вимоги й діяльність, регіональні відмінності програмно-тактичного характеру.

Національно-визвольний рух у 20-30-ті рр. ХХ ст., ідейно-політична боротьба в таборі борців за незалежність.

Японська окупація Індонезії, антияпонський рух, його риси.

Серпнева революція 1945 р. в Індонезії, її характер і результати. Політичні портрети борців за незалежність Індонезії.

Тема 6. Індія у 1918-1945 рр.

Специфіка розвитку Британської Індії в цілому та окремих її районів зокрема. Характерні риси британської колоніальної політики в провінціях.

Процес формування загальноіндійського національно-визвольного руху; його розвиток і характерні риси на різних етапах і в різних регіонах. Боротьба течій в індійському визвольному русі. Індійський національний конгрес, його програма й тактика. М. К. Ганді й гандизм.

Лівий і правий соціально-політичний радикалізм в Індії, лівий і правий релігійно-общинний радикалізм і фундаменталізм.

Політичні портрети видатних діячів індійського національно-визвольного руху, філософів, релігійних мислителів і діячів культури (М. К. Ганді, Дж. Неру, С. Радхакрішнан, А. Гхош, Р. Тагор та ін.).

Тема 7. Афганістан у 1918-1945 рр.

Специфіка розвитку й традиційні інститути афганського суспільства.

Політична боротьба в Афганістані у 20-30-ті рр. і роль у ній різних соціально-політичних, релігійно-общинних і регіональних чинників, вплив зовнішньополітичних факторів на її характер.

Спроби реформування афганського суспільства.

Афганістан у роки Другої світової війни.

Тема 8. Іран у 1918-1945 рр.

Специфіка соціально-економічного й політичного розвитку Ірану в цілому та окремих його районів у 20-40-ті рр. ХХ ст.

Внутрішньополітична боротьба в Ірані у 20-30-ті рр. і роль у ній різних політичних, релігійних і етнополітичних чинників.

Політика Англії та інших провідних світових держав стосовно Ірану.

Іран у роки Другої світової війни. Введення англійських і радянських військ в Іран, його наслідки.

Тема 9. Туреччина у 1918-1945 рр.

Військова поразка Османської імперії та окупація частини турецької території військами Антанти.

Боротьба турецького народу з іноземною інтервенцією. Кемаль Ататюрк. Проголошення республіки. Підсумки національно-визвольного руху в Туреччині, характер кемалістської революції.

Реформи й перетворення в Турецькій республіці, політика етатизму. Внутрішньополітична боротьба, національна політика.

Зовнішня політика Туреччини; турецький нейтралітет у роки Другої світової війни, його характер.

Тема 10. Арабські країни у 1918-1945 рр.

Особливості розвитку близькосхідних країн у 20-30-ті рр. ХХ ст.

Нові форми колоніальної політики в арабських країнах, специфіка мандатної системи.

Характерні риси арабського національно-визвольного руху. Єврейський національно-визвольний рух та ідейно-політична боротьба в Палестині.

Близький Схід у роки Другої світової війни.

Тема 11. Тропічна і Південна Африка у 1918-1945 рр.

Результати поділу Африки після Першої світової війни. Місце Африки у світовому господарстві, посилення її експлуатації. Традиційні африканські

інститути в 20-30-ті роки ХХ ст.

Характерні риси двох основних систем колоніального панування - прямого й непрямого. Нові форми й методи визвольної боротьби, її специфіка в різних регіонах і країнах. Культосвітні й суспільно-політичні організації.

Специфіка розвитку Південно-Африканського Союзу. Країни Африки в роки Другої світової війни.

Змістовий модуль № 2. Країни Великого Сходу у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.

Тема 12. Китай у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.

Громадянська війна 1946-1949 рр. і утворення КНР. Соціально-економічні й політичні перетворення в Китаї у 1949-1958 рр.

«Великий стрибок» і «народні комуни », загострення внутрішньополітичної боротьби в КНР наприкінці 50-х у першій половині 60-х рр.

Внутрішня й зовнішня політика КНР під час «культурної революції». Політична боротьба в Китаї у другій половині 70-х рр. Курс на реформи. Реформи й перетворення в Китаї у 80-90-ті рр.

КНР на рубежі ХХ – ХХІ ст. і на сучасному етапі.

Проблеми історії Китаю новітнього часу на уроках всесвітньої історії в середній школі.

Тема 13. Японія у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.

Американський окупаційний режим у Японії. Післявоєнні реформи й перетворення.

Причини швидкого економічного росту Японії. Внутрішньополітична боротьба.

Зовнішня політика Японії.

Японія на рубежі ХХ – ХХІ ст. і на сучасному етапі.

Проблеми історії Японії новітнього часу на уроках всесвітньої історії в середній школі.

Тема 14. Корея у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.

Північна і Південна Кореї після Другої світової війни. Проблема єдності країни. Утворення КНДР і РК.

Корейська війна 1950-1953 рр.

Авторитарний режим Кім Ір Сена. Ідеологія Чучхе. Підсумки суспільного розвитку КНДР після утворення.

Південна Корея — нова індустріальна країна Азії. Політичне і економічне становище РК на межі століть.

КНДР і РК на рубежі ХХ – ХХІ ст. і на сучасному етапі

Міжкорейський діалог і перспективи його розвитку у ХХІ ст.

Тема 15. Країни Індокитайського півострова і Південно-Східної Азії у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.

Утворення ДРВ і війна французьких колонізаторів проти ДРВ. Реформи й перетворення в ДРВ, розкол В'єтнаму.

Американська агресія у В'єтнамі. Паризькі мирні угоди щодо В'єтнаму, утворення СРВ.

Економічний і політичний розвиток СРВ у другій половині 70-х-80-ті рр. Реформи й перетворення у В'єтнамі в 90-ті роки. Сучасний В'єтнам.

Проголошення Республіки Індонезія на чолі з Сукарно. Внутрішня й зовнішня політика Сукарно в 1945-1965 рр.

Події 30 вересня 1965 р. Внутрішня й зовнішня політика Сухарто.

Внутрішньополітична боротьба в Індонезії у другій половині 90-х рр.-на початку третього тисячоліття. Уряди Ю. Хабібі, А. Вахіда та М. Сукарнопутрі. Проблема Східного Тимору. Сучасна Індонезія.

Тема 16. Індія, Пакистан і Бангладеш від здобуття незалежності до початку ХХІ ст.

Боротьба народів Індії проти колоніального режиму після Другої світової війни. План Маунтбеттена й розділ Індії.

Внутрішня й зовнішня політика Дж. Неру (1947-1964 рр.).

Політична боротьба в Індії у другій половині 60-х і в 70-ті рр. Внутрішня й зовнішня політика урядів І. Ганді.

Утворення блоку Джаната парті та його прихід до влади. Внутрішньополітичний курс урядів І. Ганді та Р. Ганді.

Внутрішня й зовнішня політика уряду Н. Рао. Уряди А.Б. Ваджпаї, М.Сінгха.

Сучасна Індія. Перетворення Індії в світову глобальну державу. Проблеми суспільного розвитку Пакистану і Бангладеш наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Проблеми історії Індії новітнього часу на уроках всесвітньої історії в середній школі.

Тема 17. Афганістан у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.

Соціально-економічна структура Афганістану після Другої світової війни. Збереження архаїчних форм суспільних відносин.

Внутрішньополітична боротьба в Афганістані у 50-60-ті рр. ХХ ст. Криза монархічного режиму. Переворот 1973 р. і проголошення республіки. Внутрішня й зовнішня політика уряду М.Дауда.

Квітневий переворот 1978 р. Прихід до влади Народно-демократичної партії Афганістану. Внутрішня й зовнішня політика урядів Н. М. Таракі та Х. Аміна. Введення радянських військ до Афганістану.

Громадянська війна в Афганістані. Політика уряду М. Наджибулли. Вивід радянських військ із Афганістану.

Внутрішня й зовнішня політика уряду Б. Раббані. Новий виток громадянської війни в Афганістані. Прихід до влади руху «Талібан», його політика.

Введення американських військ до Афганістану. Уряд М. Карзая. Сучасний Афганістан.

Проблеми історії Афганістану новітнього часу на уроках всесвітньої історії в середній школі.

Тема 18. Іран у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.

Економічний і політичний розвиток Ірану після Другої світової війни. Уряд Національного фронту. Переворот 1953 р. і його сутність.

Реформи й перетворення 50-70-х рр. ХХ ст. та їх результати.

Ісламська революція 1978-1979 р. та її значення.

Внутрішня й зовнішня політика Ісламської республіки Іран у 80-90-х рр. ХХ ст. Сучасний Іран.

Проблеми історії Ірану новітнього часу на уроках всесвітньої історії в середній школі.

Тема 19. Туреччина у другій половині XX — на початку XXI ст.

Економічний і політичний розвиток Туреччини після Другої світової війни. Поширення на Туреччину «доктрини Трумена» і «плану Маршалла».

Внутрішня й зовнішня політика Туреччини у 50-80-ті рр. XX ст.

Внутрішньополітична боротьба в Туреччині у 80-ті рр. Правий і лівий соціально-політичний радикалізм. Національне питання.

Соціально-економічний і політичний розвиток Туреччини у 90-ті рр. XX ст. Внутрішньополітична боротьба. Курдська проблема та шляхи її врегулювання. Зовнішня політика Туреччини. Сучасна Туреччина.

Проблеми історії Туреччини новітнього часу на уроках всесвітньої історії в середній школі.

Тема 20. Арабські країни у другій половині XX — на початку XXI ст.

Близькосхідні країни після Другої світової війни. Основні тенденції їхнього розвитку. Поєднання сучасних і традиційних укладів і боротьба між ними. Релігійний чинник. Боротьба за незалежність.

Утворення держави Ізраїль. Палестинська проблема. Арабо-ізраїльські війни. Позиції великих держав у близькосхідному питанні.

Утворення Палестинської автономії. Внутрішня й зовнішня політика Я. Арафата та М. Аббаса.

Сучасне становище на Близькому Сході.

Проблеми історії арабських країн новітнього часу на уроках всесвітньої історії в середній школі.

Тема 21. Тропічна і Південна Африка у другій половині XX — на початку XXI ст.

Африканські країни після Другої світової війни. Визвольний рух. Характер і методи боротьби. Тактика колоніальних держав.

Економічний і політичний розвиток країн Магрибу. Національно-визвольний рух. Завоювання політичної незалежності. Боротьба з питання про вибір шляху розвитку. Внутрішня й зовнішня політика.

Розпад колоніальних імперій. Звільнення африканського континенту.

Економічні, політичні, соціальні та етнічні проблеми африканських країн після проголошення незалежності. Взаємини з колишніми метрополіями. Специфічні риси розвитку країн Африки.

Поява режимів ліворадикальної соціально-політичної орієнтації, їхній розвиток, успіхи, труднощі, причини невдач.

Нестабільність політичних режимів в африканських країнах. Причини численних державних переворотів. Роль армії.

Панафриканізм і проблема єдності Африки. Організація африканської єдності й міждержавні політичні союзи.

Південно-Африканська республіка, її економічний і політичний розвиток у 50-80-і роки ХХ ст. Опір режиму апартеїду. Демонтаж системи апартеїду. Внутрішня й зовнішня політика Н. Мандели та Т. Мбекі.

Сучасне становище на африканському континенті.

Проблеми історії країн та народів Африки новітнього часу на уроках всесвітньої історії в середній школі.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
7 семестр												
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Історія країн Далекого Сходу, Південної, Південно-Східної Азії та Середнього Сходу у новий час												
Тема 1. Вступ до курсу. Історія традиційних цивілізацій Сходу в новий час на уроках історії в школі		2				3		2				5
Тема 2. Китай у XVII - середині XIX ст. Повстання тайпінів.		2				3						5
Тема 3. Китай у другій половині XIX – на початку XX ст. Революція 1911-1913 рр.			2			4			2			5
Тема 4 . Японія у XVII – середині XIX ст. «Революція Мейдзі».		2				3		2				5
Тема 5. Японія у другій половині XIX - на початку XX ст.			2			4						5
Тема 6. Корея в XVII - на початку XX ст.			2			4						5
Тема 7. Країни Південно-Східної Азії в XVII - на початку XX ст.			2			4						5
Тема 8. Індія у XVII – середині		2				3						5

XIX ст. Національне повстання 1857- 1859 рр.												
Тема 9. Індія у другій половині XIX - на початку XX ст.			2			4			2			5
Тема 10. Афганістан в XVII - на початку XX ст.			2			4						5
Тема 11. Іран у XVII - середині XIX ст. Бабідські повстання.		2				3						5
Тема 12. Іран у другій половині XIX - на початку XX ст. Революція 1905- 1911 рр.			2			4						5
Змістовий модуль № 2. Історія Османської імперії, Арабського Сходу і Тропічної й Південної Африки у новий час.												
Тема 13. Османська імперія у XVII – середині XIX ст.		2				3		2				4
Тема 14. Туреччина у другій половині XIX - на початку XX ст. Революція 1908 р			2			4						4
Тема 15. Арабські країни у XVII - середині XIX ст.		2				3						4
Тема 16. Арабські країни у другій половині XIX - на початку XX ст.			2			4						4

Тема 17. Тропічна і Південна Африка у XVII - на початку XX ст.		2				3						4
Разом за 7 семестр	90	16	18			56	90	6	4			80

8 семестр											
Змістовий модуль 1. Основні проблеми розвитку країн Азії і Африки в міжвоєнний період і в роки Другої світової війни.											
Тема 1. Вступ до вивчення новітньої історії країн Азії і Африки. Історія країн Азії і Африки новітнього часу на уроках історії в школі		2				2		2			4
Тема 2. Китай у 1918-1945 рр.		2				2		2			4
Тема 3. Японія у 1918-1945 рр.		2				2					4
Тема 4. Корея у 1918-1945 рр.						4					4
Тема 5. Країни Індокитайськог о півострова і Південно-Східної Азії у 1918-1945 рр.						4					4
Тема 6. Індія у 1918-1945 рр.		2				2		2			4
Тема 7. Афганістан у 1918-1945 рр.						4					4
Тема 8. Іран у 1918-1945 рр.						4					4
Тема 9. Туреччина у 1918-1945 рр.		2				2		2			4
Тема 10. Арабські країни у 1918-1945 рр.						4					4
Тема 11. Тропічна і Південна Африка у 1918-1945 рр.			2			2					4
Змістовий модуль № 2. Країни Великого Сходу у другій половині XX — на початку XXI ст.											
Тема 12. Китай у другій половині XX —		2				2		2			4

на початку ХХІ ст.											
Тема 13. Японія у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.		2				2			2		4
Тема 14. Корея у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.			2			2					4
Тема 15. Країни Індокитайського півострова і Південно-Східної Азії у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.			2			2					4
Тема 16. Індія, Пакистан і Бангладеш від здобуття незалежності до початку ХХІ ст.		2				3					4
Тема 17. Афганістан у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.			2			3					4
Тема 18. Іран у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.		2				3					3
Тема 19. Туреччина у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.		2				3		2			3
Тема 20. Арабські країни у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.			2			3					3
Тема 21. Тропічна і Південна Африка у другій половині ХХ —			2			3					3

на початку ХХІ ст.												
Усього годин	90	20	12			58	90	10	4			76

5. Теми семінарських занять

Денна форма

№ з/п	Назва теми	Кільк. годин
7 семестр		
1	Китай у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. Революція 1911-1913 рр.	2
2	Японія у другій половині ХІХ - на початку ХХ ст.	2
3	Корея в ХVІІ - на початку ХХ ст.	2
4	Країни Південно-Східної Азії в ХVІІ - на початку ХХ ст.	2
5	Індія у другій половині ХІХ - на початку ХХ ст.	2
6	Афганістан в ХVІІ - на початку ХХ ст.	2
7	Іран у другій половині ХІХ - на початку ХХ ст. Революція 1905-1911 рр.	2
8	Туреччина у другій половині ХІХ - на початку ХХ ст. Революція 1908 р.	2
9	Арабські країни у другій половині ХІХ - на початку ХХ ст.	2
Загальна кількість у 7 семестрі		18
8 семестр		
1	Тропічна і Південна Африка у 1918-1945 рр.	2
2	Корея у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.	2
3	Країни Індокитайського півострова і Південно-Східної Азії у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.	2
4	Афганістан у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.	2
5	Арабські країни у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.	2
6	Тропічна і Південна Африка у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.	2
Загальна кількість у 8 семестрі		12

Заочна форма

№ з/п	Назва теми	Кільк. годин
7 семестр		
1	Китай у другій половині XIX – на початку XX ст. Революція 1911-1913 рр.	2
2	Індія у другій половині XIX - на початку XX ст.	2
8 семестр		
3	Туреччина у 1918-1945 рр.	2
4	Японія у другій половині XX — на початку XXI ст.	2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачені	

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачені	

8. Самостійна робота

Самостійна робота передбачає опрацювання студентами джерел та літератури, рекомендованих до лекцій і семінарських занять, вивчення історичної термінології та хронології, підготовку рефератів на семінарські заняття, конспектування монографій і наукових статей, відпрацювання пропущених лекцій та семінарських занять. Формами контролю самостійної роботи студентів є письмові опитування і завдання, перевірка конспектів лекцій і семінарських занять, консультації, термінологічні і хронологічні диктанти, контрольні і самостійні роботи, колоквіуми, співбесіди.

Історія країн Азії і Африки в нові часи Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до курсу.	3
2	Тема 2. Китай у XVII - середині XIX ст. Повстання тайпінів.	3
3	Тема 3. Китай у другій половині XIX – на початку XX ст.	4

	Революція 1911-1913 рр.	
4	Тема 4 . Японія у XVII – середині XIX ст. «Революція Мейдзі».	3
5	Тема 5. Японія у другій половині XIX - на початку XX ст.	4
6	Тема 6. Корея в XVII - на початку XX ст.	4
7	Тема 7. Країни Південно-Східної Азії в XVII - на початку XX ст.	4
8	Тема 8. Індія у XVII – середині XIX ст. Національне повстання 1857-1859 рр.	3
9	Тема 9. Індія у другій половині XIX - на початку XX ст.	4
10	Тема 10. Афганістан в XVII - на початку XX ст.	4
11	Тема 11. Іран у XVII - середині XIX ст. Бабідські повстання.	3
12	Тема 12. Іран у другій половині XIX - на початку XX ст. Революція 1905-1911 рр.	4
13	Тема 13. Османська імперія у XVII – середині XIX ст.	3
14	Тема 14. Туреччина у другій половині XIX - на початку XX ст. Революція 1908 р	4
15	Тема 15. Арабські країни у XVII - середині XIX ст.	3
16	Тема 16. Арабські країни у другій половині XIX - на початку XX ст.	4
17	Тема 17. Тропічна і Південна Африка у XVII - на початку XX ст.	3
	Разом	56

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до курсу.	5
2	Тема 2. Китай у XVII - середині XIX ст. Повстання тайпінів.	5
3	Тема 3. Китай у другій половині XIX – на початку XX ст. Революція 1911-1913 рр.	5
4	Тема 4 . Японія у XVII – середині XIX ст. «Революція Мейдзі».	5
5	Тема 5. Японія у другій половині XIX - на початку XX ст.	5
6	Тема 6. Корея в XVII - на початку XX ст.	5
7	Тема 7. Країни Південно-Східної Азії в XVII - на початку XX ст.	5
8	Тема 8. Індія у XVII – середині XIX ст. Національне повстання 1857-1859 рр.	5
9	Тема 9. Індія у другій половині XIX - на початку XX ст.	5
10	Тема 10. Афганістан в XVII - на початку XX ст.	5
11	Тема 11. Іран у XVII - середині XIX ст. Бабідські повстання.	5
12	Тема 12. Іран у другій половині XIX - на початку XX ст. Революція 1905-1911 рр.	5

13	Тема 13. Османська імперія у XVII – середині XIX ст.	4
14	Тема 14. Туреччина у другій половині XIX - на початку XX ст. Революція 1908 р	4
15	Тема 15. Арабські країни у XVII - середині XIX ст.	4
16	Тема 16. Арабські країни у другій половині XIX - на початку XX ст.	4
17	Тема 17. Тропічна і Південна Африка у XVII - на початку XX ст.	4
	Разом	80

Історія країн Азії і Африки в новітні часи Денна форма

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до вивчення новітньої історії країн Азії і Африки.	2
2	Тема 2. Китай у 1918-1945 рр.	2
3	Тема 3. Японія у 1918-1945 рр.	2
4	Тема 4. Корея у 1918-1945 рр.	4
5	Тема 5. Країни Індокитайського півострова і Південно-Східної Азії у 1918-1945 рр.	4
6	Тема 6. Індія у 1918-1945 рр.	2
7	Тема 7. Афганістан у 1918-1945 рр.	4
8	Тема 8. Іран у 1918-1945 рр.	4
9	Тема 9. Туреччина у 1918-1945 рр.	2
10	Тема 10. Арабські країни у 1918-1945 рр.	4
11	Тема 11. Тропічна і Південна Африка у 1918-1945 рр.	2
12	Тема 12. Китай у другій половині XX — на початку XXI ст.	2
13	Тема 13. Японія у другій половині XX — на початку XXI ст.	2
14	Тема 14. Корея у другій половині XX — на початку XXI ст.	2
15	Тема 15. Країни Індокитайського півострова і Південно-Східної Азії у другій половині XX — на початку XXI ст.	2
16	Тема 16. Індія, Пакистан і Бангладеш від здобуття незалежності до початку XXI ст.	3
17	Тема 17. Афганістан у другій половині XX — на початку XXI ст.	3
18	Тема 18. Іран у другій половині XX — на початку XXI ст.	3
19	Тема 19. Туреччина у другій половині XX — на початку XXI ст.	3
20	Тема 20. Арабські країни у другій половині XX — на початку XXI ст.	3
21	Тема 21. Тропічна і Південна Африка у другій половині XX — на початку XXI ст.	3
	Разом	58

Заочна форма

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		ГОДИН
1	Тема 1. Вступ до вивчення новітньої історії країн Азії і Африки.	4
2	Тема 2. Китай у 1918-1945 рр.	4
3	Тема 3. Японія у 1918-1945 рр.	4
4	Тема 4. Корея у 1918-1945 рр.	4
5	Тема 5. Країни Індокитайського півострова і Південно-Східної Азії у 1918-1945 рр.	4
6	Тема 6. Індія у 1918-1945 рр.	4
7	Тема 7. Афганістан у 1918-1945 рр.	4
8	Тема 8. Іран у 1918-1945 рр.	4
9	Тема 9. Туреччина у 1918-1945 рр.	4
10	Тема 10. Арабські країни у 1918-1945 рр.	4
11	Тема 11. Тропічна і Південна Африка у 1918-1945 рр.	4
12	Тема 12. Китай у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.	4
13	Тема 13. Японія у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.	4
14	Тема 14. Корея у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.	4
15	Тема 15. Країни Індокитайського півострова і Південно-Східної Азії у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.	4
16	Тема 16. Індія, Пакистан і Бангладеш від здобуття незалежності до початку ХХІ ст.	4
17	Тема 17. Афганістан у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.	4
18	Тема 18. Іран у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.	3
19	Тема 19. Туреччина у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.	3
20	Тема 20. Арабські країни у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.	3
21	Тема 21. Тропічна і Південна Африка у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.	3
	Разом	76

9. Індивідуальні завдання

Орієнтовні теми рефератів з історії країн Азії і Африки в нові часи

1. Встановлення колоніального панування європейських держав на Сході.
2. Криза феодальних порядків у країнах Сходу і проникнення іноземних держав.
3. Соціальні наслідки колоніального проникнення у країнах Сходу.
4. Національно-визвольні і антиколоніальні рухи в країнах Азії.
5. Становище країн Сходу в XVI-XVIII ст.
6. Схід у політиці європейських держав в епоху нового часу.
7. Становище Мінської імперії в 20-40-х рр XVII ст.
8. Початок манчжурського завоювання Китаю
9. Політика Цинської династії в Китаї (XVII-XVIII ст.).
10. Зовнішня політика цинських правителів у XVII-XVIII ст.
11. Панування токугавської диктатури в Японії XVII-XIX ст.
12. Політика закриття країни та її наслідки для Японії.
13. Соціальна і політична сутність режиму сьогунату в Японії.
14. Зовнішня політика Японії в період панування Токугави.
15. “Відкриття” Японії іноземними державами (середина XIX ст.).
16. Перші нерівноправні договори Японії із іноземними державами та їх наслідки.
17. Передумови революції Мейдзі (“Ера просвітництва”).
18. Громадянська війна і ліквідація сьогунату в Японії.
19. Соціальні наслідки революції Мейдзі . Її історичне значення.
20. Криза держави Великих Моголів (XVII-XVIII ст.).
21. Загострення внутрішніх конфліктів і політичної боротьби в Індії у XVII-XVIII ст.
22. Початок завоювання території імперії Великих Моголів іноземними державами.
23. Великі географічні відкриття: пошук морського шляху до Індії.
24. Політика Португалії та Іспанії стосовно Сходу та її наслідки.
25. Початок розгортання європейської експансії на Сході.
26. Англійські завоювання в Індії (друга половина XVIII — перша половина XIX ст.).
27. Роль Ост-Індської компанії в колоніальних загарбаннях в Індії.
28. Формування системи колоніального панування в Індії та наслідки її діяльності (XVIII-XIX ст.).
29. Розгортання антиколоніальних рухів в Індії в 30-х — 40-х рр. XIX ст.
30. Передумови і початок народного повстання в Індії 1857-1859 рр.
31. Рушійні сили і лідери народного повстання в Індії 1857-1859 рр.
32. Хід збройної боротьби. Причина поразки народного повстання в Індії у 1857-1859 рр.
33. Початок селянської війни в Китаї. Проголошення держави Тайпін-тяньго.

34. “Земельна система Небесної династії” - конституція Тайпінської держави.
35. Державний переворот 1861 р. і причини падіння Тайпінської держави.
36. Економічне і політичне становище Цинської імперії наприкінці XVIII — у першій половині XIX ст.
37. Проникнення іноземців у Китай (XV-XIX ст.).
38. Опіумні війни (середина XIX ст.).
39. Наслідки іноземної експансії в Китай (друга пол. XIX ст.).
40. Прихід до влади в Ірані династії Каджарів (кінець XVIII ст.).
41. Об'єднання Ірану (кін. XVIII - XIX ст.).
42. Соціально-економічне становище централізованої іранської держави (XIX ст.).
43. Зовнішньо-політичне становище Ірану у XVIII — першій половині XIX ст.
44. Характер і рушійні сили бабідських повстань (1848-1852 рр.).
45. Передумови руху бабідів.
46. Ідеологічні засади бабідського руху.
47. Причини поразки бабідського повстання.
48. Розпад Османської імперії (XVIII — перша половина XIX ст.)
49. Реформи Селіма III (кінець XVIII ст.).
50. Посилення впливу іноземного капіталу в Османській імперії (перша половина XIX ст.).
51. Поглиблення кризи військово-ленної системи в Туреччині (друга половина XVIII — перша половина XIX ст.).
52. Міжнародне становище Османської імперії у I-й половині XIX ст.
53. Виникнення “Східного питання” (XVII-XVIII ст.).
54. Особливості внутрішньої політики Османської імперії в XVII-XVIII ст.
55. Міжнародне становище Туреччини в період танзімату (XIX ст.).
56. Зовнішня політика Османської імперії у XVII-XVIII ст.
57. Втручання великих держав у внутрішні справи Османської імперії (1840-1870 рр.).
58. Кримська війна та її наслідки (1853-1856 рр.).
59. Економічне закабалення Туреччини в 40-70-х рр. XIX ст.
60. Особливості соціально-економічного розвитку Японії в 70-90-х рр. XIX ст.
61. Роль держави в утвердженні нових соціально-економічних відносин в Японії в 70-90-х рр. XIX ст.
62. Утворення японських політичних партій (ост. третина XIX ст.).
63. Конституційний рух і прийняття японської конституції (1889 р.).
64. Внутрішня і зовнішня політика Японії на рубежі XIX-XX ст.
65. Робітничий рух в Японії і діяльність Катаяма Сен.
66. Японо-китайська війна 1894-1895 рр. та її наслідки.
67. Вступ Японії у Першу світову війну.
68. Виникнення революційних організацій у Китаї (ост. третина XIX ст.).
69. Внутрішнє становище Китаю в 70-90-х рр. XIX ст.
70. Розвиток демократичного і реформаторського руху в Китаї (друга пол. XIX ст.).

71. “100 днів реформ” в Китаї.
72. Зовнішня політика Цинів в 70-90-х рр. XIX ст.
73. Повстання іхетуаней в Китаї (кінець XIX — поч. XX ст.).
74. Сінхайська революція і громадянська війна в Китаї (1911-1913 рр.).
75. Політика Сунь Ятсена. Встановлення диктатури Юань Шикая (1914 р.).
76. Рух молодотурків. Молодотурецька революція в Османській імперії (1908 р.).
77. Політична програма молодотурків.
78. Зовнішня політика Туреччини в 1900-1914 рр.
79. Початок революції 1905-1911 рр. в Ірані.
80. Таврізьке повстання 1908-1909 рр.
81. Причини поразки іранської революції 1905-1911 рр.
82. Основні підходи до визначення характеру до колоніальних африканських суспільств в історіографії.
83. Особливості соціальної організації народів Африки в доколоніальний період.
84. Рабство, рабовласництво і работоргівля в Африці в Новий час.
85. Створення Капської колонії.
86. Європейські місіонери і зустріч культур в Тропічній і Південній Африці.
87. Колоніальне проникнення європейців у внутрішні райони Африки — переддень поділу континенту.
88. Південна Африка в Новий час. Специфіка історичного розвитку.
89. Цивілізації Східної Африки в Новий час.
90. Специфіка африканських суспільних структур до європейського проникнення.

Орієнтовні теми рефератів з історії країн Азії і Африки в новітні часи

1. Проблема вибору шляхів розвитку країнами Азії і Африки у XX ст.
2. Зміни політичної карти Азії після Першої і Другої світових війн.
3. Пошуки національного (“третього”) шляху розвитку країнами Великого Сходу.
4. Зміни політичної карти Африки після Другої світової війни.
5. Проблема близькосхідного врегулювання у другій половині XX — на початку XXI ст.
6. Регіон Перської Затоки у 80-х — 90-х рр. XX ст.
7. Палестинська проблема після Другої світової війни. Арабо-ізраїльська війна 1948-1949 рр. та її наслідки.
8. Утворення Держави Ізраїль та його роль у системі близькосхідних міжнародних відносин.
9. Розвиток Туреччини після військового перевороту 1980 р.
10. Ісламська революція 1970-х рр. в Ірані.
11. Проблеми постреволюційного розвитку Ірану у 1990-х — 2000-х рр.
12. Особливості розвитку Арабської Республіки Єгипет після президентства Г.А.Насера.

13. Особливості розвитку Японії у 80-х — 90-х рр. ХХ ст.
14. “Курс Неру” в Індії, його складові риси і особливості.
15. Побудова “соціалізму з китайською специфікою” і реформи в КНР.
16. Революція 1952 р. в Єгипті. Президент Г.А.Насер і насеризм.
17. Досягнення Індією незалежності. Утворення Пакистану.
18. Утворення КНР й проблема “двох Китаїв”.
19. Кемалістська революція в Туреччині. Соціально-політична сутність і основні підсумки реформ кемалістського уряду.
20. Національна революція 1925-1927 рр. в Китаї.
21. Досягнення незалежності країнами Східного Індокитаю. Особливості їх розвитку після Другої світової війни.
22. “Великий стрибок” і “культурна революція” в КНР, їх політичні і економічні наслідки.
23. Етапи становлення незалежної Індонезії після Другої світової війни.
24. Перетворення в Японії після Другої світової війни. Конституція 1947 р.
25. Піднесення національно-визвольного руху в Ірані й Афганістані після Першої світової війни. Реформаторська діяльність Реза-шаха і еміра Аманули.
26. Політичні погляди і діяльність М.К.Ганді.
27. Сунь Ятсен, його політична і державна діяльність в Китаї.
28. Особливості становлення й функціонування афганської державності у 1990-х — 2000-х рр.
29. Етапи повалення колоніальної системи. Шляхи досягнення незалежності афро-азійськими країнами.
30. Здобуття незалежності і пошук національної ідентичності пострадянськими державами Центральної Азії.
31. Колоніалізм і Африка у ХХ ст.: формування колоніальних суспільств.
32. Політична організація колоніального суспільства. “Пряме” і “опосередковане” управління.
33. Становлення африканської інтелігенції.
34. Антиколоніалізм в Африці у ХХ ст.
35. Еволюція антиколоніалізму в Африці між двома світовими війнами.
36. Антиколоніальна боротьба африканських народів після Другої світової війни: форми, особливості, регіональна специфіка.
37. Незалежні країни Африки в умовах протистояння двох систем: проблема вибору шляху соціально-економічного і політичного розвитку.
38. Національні проблеми в сучасній Африці. Трайбалізм.
39. Економічні проблеми країн Африки після досягнення незалежності.
40. Тоталітаризм і процес демократизації в сучасній Африці.
41. Апартеїд в Південній Африці. ПАР після краху апартеїду.
42. Роль армії в сучасній Африці.
43. Панафриканський рух і афроцентризм.
44. Організація Африканської Єдності: основні етапи і підсумки діяльності.
45. Африканський Союз: цілі й завдання, перші кроки.

10. Методи навчання

У ході вивчення навчальної дисципліни «Історія країн Азії і Африки в нові і новітні часи» використовуються три групи методів: методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності, методи активізації та мотивації навчально-пізнавальної діяльності, а також методи контролю. Перша група методів представлена словесними (розповідь, лекція), наочними (ілюстрація) та практичними (індивідуальна науково-дослідна робота) методами. З метою активізації та мотивації навчально-пізнавальної діяльності використовуються методи стимулювання і мотивації обов'язку і відповідальності в навчанні (роз'яснення мети навчального предмета та подання вимог до вивчення предмету), метод активізації у формі обміну думками. В рамках використання третьої групи методів використовуються методи усного та письмового контролю.

11. Методи контролю

В рамках навчально-виховного процесу, з метою визначення рівня знань, умінь та навичок студентів реалізується чотириступеневий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять шляхом оцінювання усних відповідей та письмових робіт (бліц-самостійних робіт, до написання яких залучається кілька студентів) і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та їх рівня підготовки до виконання конкретної роботи. В рамках кожного змістового модуля за поточну успішність студент може отримати по 5 балів.

Модульний контроль проводиться на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. За кожен підсумкову роботу студент може отримати 10 балів.

Навички роботи із науковою літературою, вміння аналізувати знайдені матеріали, робити висновки та узагальнення реалізується шляхом перевірки індивідуальних науково-дослідних робіт – захистів конспектів монографій, рефератів, проведення колоквиумів. Індивідуальна науково-дослідна робота, колоквиум оцінюється максимально у 15 балів.

Семестровий контроль здійснюється у формі екзамену. За результатами екзамену студент може отримати максимально 50 балів.

Програмові вимоги і питання для самоконтролю з історії країн Азії і Африки в нові часи

1. Періодизація нової історії країн Азії і Африки.
2. Політична карта Сходу на початок Нового часу.
3. Причини, що обумовили відставання країн Сходу від західних держав.
4. Початок колоніальної експансії європейських держав. Типологія колоніальної експансії і роль Ост-Індських компаній.
5. Місце і роль колоніалізму в історії країн Азії і Африки.
6. Японія в XVII — середині XIX ст.

7. Зовнішня політика Японії у XVII — середині XIX ст.
8. Криза режиму сьогуната Токугава.
9. Насильницьке «відкриття» Японії і політика капіталістичних держав.
10. Революція 1867—1868 рр. в Японії, її характер і значення.
11. Революція Мейдзі і буржуазні перетворення в Японії.
12. Політична ситуація в Японії в 70—80-ті роки XIX ст. —Рух за свободу і народні права.
13. Утворення перших політичних партій в Японії.
14. Характер і особливості капіталістичної модернізації Японії наприкінці XIX на початку XX ст.
15. Зовнішня політика Японії наприкінці XIX — на початку XX ст.
16. Японо-китайська війна 1894—1895 рр. та її наслідки.
17. Японо-російська війна 1904—1905 рр.
18. Формування японської колоніальної імперії наприкінці XIX — на початку XX ст.
19. Японія у роки Першої світової війни.
20. Завоювання Китаю маньчжурами і встановлення влади династії Цін.
21. Китай у XVII — XVIII ст.: особливості економічного і політичного розвитку.
22. Перша —опіумна|| війна і її підсумки.
23. Вчення Хун Сюцюаня і тайпінський рух у Китаї.
24. Періодизація селянської війни тайпінів.
25. Проголошення тайпінської держави і політика її уряду.
26. Селянська війна тайпінів і політика капіталістичних держав.
27. Друга «опіумна» війна і її наслідки для Китаю. Особливості політичного розвитку Китаю в XVII — середині XIX ст.
28. Політика «самопосилення» в Китаї та її доля.
29. Перетворення Китаю в напівколонію капіталістичних держав.
30. Особливості розвитку капіталізму в Китаї наприкінці XIX — на початку XX ст.
31. Зовнішня політика Китаю наприкінці XIX ст.
32. Реформаторський рух в Китаї. —Сто днів реформ||.
33. Повстання іхетуанів.
34. Політична діяльність Сунь Ятсена наприкінці XIX — на початку XX ст.
35. Сінхайська революція 1911—1913 рр. Боротьба за республіканський лад у Китаї в 1914—1916 рр.
36. Китай в роки Першої світової війни.
37. Місце Кореї у далекосхідній цивілізації.
38. Насильницьке «відкриття» Кореї. Канхвасський договір 1876 р.
39. Політичний розвиток Кореї в останній третині XIX — на початку XX ст.
40. Анексія Кореї Японією. Особливості японського колоніального режиму.
41. Особливості розвитку країн Південно-Східної Азії у XVII — середині XIX ст.
42. Країни Індокитаю у XVII — середині XIX ст.

43. Колоніальний розподіл Індокитайського півострову. Утворення «Індокитайського союзу».
44. Британська колоніальна експансія у Південно-Східній Азії.
45. Національно-визвольна революція 1896—1898 рр. і проголошення Філіппінської республіки.
46. Американо-філіппінська війна 1899—1901 рр. і її підсумки.
47. Криза держави Великих Моголів.
48. Внутрішні і зовнішні причини розпаду імперії Великих Моголів.
49. Початок колоніального проникнення в Індію європейських держав.
50. Початок британського завоювання Індії у другій половині XVIII ст.
51. Колоніальна політика Англії в Індії у першій половині XIX ст.
52. Індійське народне повстання 1857—1859 рр., його характер і підсумки.
53. Місце Індії у британській колоніальній імперії наприкінці XIX ст.
54. Виникнення буржуазно-національного руху в Індії і утворення партії Індійський національний конгрес.
55. Піднесення антиколоніальної боротьби в Індії. У 1905—1908 рр. «Сварадж» і «свадеші».
56. Індія в роки Першої світової війни.
57. Особливості історичного розвитку Афганістану в XVII — середині XIX ст.
58. Боротьба народів Афганістану проти англійської агресії. Англо-афганські війни.
59. Політичний розвиток і міжнародне становище Афганістану наприкінці XIX - на початку XX ст.
60. Причини занепаду держави Сефевідів.
61. Іран в XVII — середині XIX ст.
62. Міжнародне становище Ірану наприкінці XVIII — на початку XIX ст. Російсько-іранські війни.
63. Бабідський рух в Ірані і його доля. Бахаїзм.
64. Реформи мірзи Тагі-хана в Ірані.
65. Перетворення Ірану в напівколонію.
66. Англо-російські суперечності в Ірані. Угода 1907 р.
67. Іранська революція 1905—1911 рр.
68. Іран в роки Першої світової війни.
69. Занепад Османської імперії у другій половині XVII — XVIII ст.
70. Російсько-турецькі війни другої половини XVIII ст. та їх підсумки.
71. Міжнародне становище Османської імперії наприкінці XVII – XVIII ст. Виникнення «Східного питання».
72. Розвиток реформаторського руху у Туреччині.
73. Реформи Селіма III.
74. Реформи Махмуда II.
75. Визвольний рух народів Османської імперії у XIX ст.
76. Танзімат в Туреччині.
77. Східна (Кримська) війна 1853—1856 рр. і її підсумки.
78. Ліберально-конституційний рух в Туреччині в 60—70-ті роки XIX ст.

79. Російсько-турецька війна 1877—1878 рр. та її наслідки.
80. Перетворення Туреччини у напівколонію.
81. Молодотурецька революція 1908 р., її характер, особливості і наслідки.
82. Участь Туреччини у Першій світовій війні.

Програмові вимоги і питання для самоконтролю з історії країн Азії і Африки в новітні часи

1. Китай на початку Нового часу. Падіння династії Мін і завоювання Китаю манджурами.
2. Суспільний лад цинського Китаю напередодні вторгнення іноземних держав.
3. Відкриття Китаю і початок його перетворення в напівколонію.
4. Тайпінське повстання в Китаї, його періодизація, значення, наслідки.
5. Політика “самопосилення” в Китаї (1861-1895 рр.).
6. Зовнішня політика Китаю в останній третині ХІХ ст.
7. “Сто днів” реформ в Китаї. Початок політичної діяльності Сунь Ясена (90-ті рр. ХІХ ст.).
8. Повстання іхетуаней в Китаї (кінець ХІХ – ХХ ст.).
9. Соціально-економічне і політичне становище Османської імперії на поч. ХХ ст. Перетворення країни в напівколонію імперіалістичних держав.
10. Зародження в Османській імперії буржуазно-національного руху. Складання революційної ситуації. Молодотурецька революція: причини, хід, наслідки, періодизація.
11. Внутрішня і зовнішня політика молодотурків після приходу до влади (1908-1913 рр.).
12. Османська імперія в роки Першої світової війни.
13. Соціально-економічні і політичні зрушення в Індії на поч. ХХ ст.
14. Розвиток індійського національно-визвольного руху в 1900-1914 рр.
15. Індія в роки Першої світової війни.
16. Соціально-економічне і суспільно-політичне становище Японії на межі ХІХ-ХХ ст.
17. Міжнародне становище і зовнішня політика Японії на рубежі ХІХ-ХХ ст. Перша світова війна і Японія.
18. Основні тенденції соціально-економічного розвитку Японії в міжвоєнний період (1918-1941 рр.). Військово-інфляційна кон’юнктура (друга пол. 30-х рр. ХХ ст.) Нова економічна структура.
19. Суспільно-політичне становище Японії в міжвоєнний період (1918 -кінець 20-х рр. ХХ ст.). Розвиток демократичних процесів.
20. Суспільно-політичне становище Японії в міжвоєнний період (30-ті рр. 1941 рр.). Особливості фашизації й мілітаризації Японії. Нова політична структура.
21. Зовнішня політика Японії (1918-1941 рр.). Утворення вогнища війни на Далекому Сході.
22. Початок і хід Тихоокеанської війни (1941-1945 рр.). Окупаційна політика Японії та її особливості.

23. Економічне і політичне становище Японії в 1941 -1945 рр.
24. Вступ СРСР у війну з Японією. Поразка країни і завершення Другої світової війни.
25. Соціально-економічне і політичне становище Китаю на рубежі XIX-XX ст. Визрівання революційної ситуації в країні.
26. Синьхайська революція в Китаї, її хід, характер, рушійні сили, особливості, результати і значення.
27. Китай у післясиньхайський період і в роки Першої світової війни.
28. Соціально-економічне і суспільно-політичне становище Палестини в складі Османської імперії. Перша світова війна і Палестина. Декларація Бальфура.
29. Палестина в міжвоєнний період: політика Англії, єврейська колонізація, арабський національно-визвольний рух в 20-30-х рр. XX ст.
30. Друга світова війна і Палестина. Утворення держави Ізраїль.
31. Соціально-економічне і політичне становище Ірану на рубежі XIX-XX ст.. Перетворення країни в напівколонію. Визрівання передумов революції.
32. Революція 1905-1911 рр.: хід, характер, рушійні сили, особливості, етапи, результати і значення.
33. Політика великих держав в Ірані. Перша світова війна та Іран
34. Соціально-економічне і політичне становище Афганістану після завершення Першої світової війни. Англо-афганська війна і завоювання Афганістаном незалежності.
35. Конституційна монархія в Афганістані, її внутрішня і зовнішня політика. Реформи Аманули-шаха та їх наслідки.
36. Прихід до влади в Афганістані династії Надір-шаха, її внутрішня і зовнішня політика. Афганістан в роки Другої світової війни.
37. Соціально-економічне, політичне і міжнародне становище Ірану після завершення Першої світової війни.
38. Встановлення в Ірані влади династії Пехлеві, її внутрішня і зовнішня політика. Часткові буржуазні реформи.
39. Іран в роки Другої світової війни.
40. Соціально-економічне і суспільно-політичне становище Туреччини після завершення Першої світової війни.
41. Національно-буржуазна революція в Туреччині (1918-1923 рр.): причини, хід, рушійні сили, особливості і етапи.
42. Внутрішня політика кемалістського режиму в 20-30-х рр. XX ст. Ідеологія кемалізму.
43. Зовнішня політика Турецької Республіки в 20-30-х рр. XX ст. Туреччина в роки Другої світової війни.
44. Соціально-економічне і політичне становище в Індії після Першої світової війни. Реформи Монтегю-Челмсфорда.
45. М.К. Ганді та його діяльність. Основні риси і сутність гандизму як ідеології індійського національно-визвольного руху. Форми і методи антиколоніальної війни.
46. Соціально-економічні та політичні процеси в Індії (поч. 1920-х-1939 рр.)
47. Розвиток національно-визвольного руху в Індії (поч. 1920-х-1939 рр.).

48. Соціально-економічне і політичне становище Індії в роки Другої світової війни.
49. Піднесення антиколоніального руху в Індії в 1945-1947 рр.
50. Політика англійського уряду в роки післявоєнного піднесення національно-визвольного руху в Індії. Політична боротьба в країні щодо майбутнього Індії.
51. Завоювання Індією незалежності. Державний розвиток країни: від домініону до республіки (1947-1950 рр.). Прийняття конституції.
52. Соціально-економічне становище Китаю після завершення Першої світової війни.
53. Суспільно-політичне становище в Китаї після завершення Першої світової війни.
54. Піднесення революційного руху в Китаї у 1919-1924 рр. Створення єдиного національного фронту. Сунь Ятсен.
55. Передумови революції 1925-1927 рр. в Китаї, її характер і особливості.
56. Хід і основні етапи (періодизація) Національної революції 1925-1927 рр. в Китаї.
57. Завершення революції 1925-1927 рр. в Китаї (середина - грудень 1927 рр.), її результати і значення.
58. Гоміньдан при владі в Китаї (1927-1937 рр.): основні аспекти внутрішньої політики.
59. Гоміньдан при владі в Китаї (1927-1937 рр.): основні аспекти зовнішньої політики.
60. Громадянська війна в Китаї (1927-1937 рр.). Особливості руху під гаслом Рад.
61. Напад Японії на Китай у 1937 р. Створення єдиного національного антияпонського фронту.
62. Антияпонська війна Опору китайського народу (1937-1945 рр.).
63. Завершальний період громадянської війни в Китаї (1946-1949 рр.). Розклад гоміньданівського режиму. Проголошення КНР.
64. Соціально-економічний і політичний розвиток КНР в 1949 - середині 1960-х рр.: досягнення і втрати.
65. "Культурна революція" в КНР 1966-1976 рр. та її наслідки.
66. КНР в умовах здійснення соціально-економічних реформ і політики модернізації (1978 - поч. XXI ст.).
67. Завершення Другої світової війни та Іран. Боротьба за націоналізацію нафтової промисловості.
68. "Біла революція" 1960-х рр. в Ірані, її значення та наслідки.
69. Антимонархічна народна революція в Ірані 1978-1979 рр. і народження Ісламської Республіки Іран.
70. Іран наприкінці XX – на поч. XXI ст.
71. Основні тенденції соціально-економічного і політичного розвитку Ірану після Другої світової війни (др. пол. 40 – поч. 60 рр.).
72. Соціально-економічне і політичне становище в Туреччині після завершення Другої світової війни.

73. Основні напрями соціально-економічного розвитку Туреччини в 50-90 рр. Турецька економічна модель.
74. Основні тенденції і особливості політичного розвитку Туреччини в 50-90 рр. Іслам і офіцерство в післявоєнній Туреччині.
75. Економічне і політичне становище Туреччини наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
76. Соціально-економічний розвиток Індії після проголошення республіки, його особливості. Сучасний етап економічного розвитку Індії.
77. Основні тенденції і особливості політичного розвитку Індії після проголошення Республіки. Проблеми збереження єдності країни, боротьба з сепаратизмом, тероризмом, релігійним фанатизмом.
78. Економічне і політичне становище Індії наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
79. Особливості соціально-економічного і політичного розвитку Афганістану (др. пол. 40-сер. 70 рр.).
80. Квітневі події 1978 р. в Афганістані, їх зміст, наслідки, сучасні оцінки. Громадянська війна в Афганістані і втручання СРСР (1979-1989 рр.).
81. Основні особливості економічного і політичного розвитку Афганістану на сучасному етапі (1989 – поч. ХХІ ст.).
82. Японія в умовах американського окупаційного режиму. Післявоєнні реформи (др. пол. 40-х кн. 50-х рр.).
83. Соціально-економічний розвиток Японії в післявоєнний період та його особливості. Японська соціально-економічна модель.
84. Основні тенденції і особливості політичного розвитку Японії (60-90 рр.).
85. Економічне і політичне становище Японії наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
86. Зовнішня політика КНР.
87. Сянган (Гонконг) – спеціальний адміністративний район КНР.
88. Повернення Аоминя (Макао) під суверенітет Китаю.
89. Економічний і політичний розвиток Тайваню в 1950 – 1990-х рр. і на сучасному етапі.
90. Основні проблеми суспільного розвитку МНР в другій половині 1940-х – другій половині 1980-х рр..
91. Ліберальні реформи 1990-х рр. в Монголії. Монголія на сучасному етапі.
92. Поділ Кореї на дві держави після Другої світової війни. Корейська війна та її наслідки (1950 – 1953 рр.).
93. Розвиток КНДР «соціалістичним шляхом».
94. «Економічне диво» в Республіці Корея. Перехід до демократії.
95. Проблеми об'єднання Кореї. Міжкорейський діалог.
96. Війна Опору в Індокитаї (1946 – 1954 рр.). Женевські угоди.
97. В'єтнамо – американська війна 1965 – 1973 рр.
98. Створення СРВ. Ринкові реформи у В'єтнамі на сучасному етапі.
99. Національно-визвольний рух в Індонезії після завершення Другої світової війни. Проголошення республіки.
100. Режим особистої влади президента Сукарно в Індонезії (1950-ті – 1965 рр.)
101. Державний переворот 1965 р. Розвиток Індонезії в I пол. 1960-х – 1990-ті рр.

102. Політична і економічна криза кінця 1990-х рр. в Індонезії. Початок демократизації.
103. Основні тенденції суспільно-політичного розвитку арабських країн у другій половині ХХ ст.
104. Основні тенденції соціально-економічного розвитку арабських країн у другій половині ХХ ст.
105. Міжарабські відносини у другій половині ХХ ст.
106. Арабський світ на поч. ХХІ ст.
107. Виникнення близькосхідної кризи. Палестинська війна 1948 – 1949 рр.
108. Англо-франко-ізраїльська агресія проти Єгипту (1956 р.).
109. Створення організації визволення Палестини.
110. Арабо-ізраїльські війни 1967, 1973, 1982 рр.
111. Близькосхідний конфлікт і палестинська проблема на сучасному етапі.
112. Боротьба Єгипту за національну незалежність. Революція 1952 р.
113. Правління в Єгипті президента Г.А. Насера (1954 – 1970 рр.)
114. Правління в Єгипті президента А. Садата (1970 – 1981 рр.)
115. Правління в Єгипті президента Х. Мубарака (з 1981р.)
116. Встановлення тоталітарного режиму С. Хусейна в Іраці та його політика (1979 – 2003 рр.).
117. Національно-визвольна війна алжирського народу 1954-1962 рр. і утворення АНДР.
118. Створення Соціалістичної Народної Лівійської Арабської Джамахірії, її внутрішня і зовнішня політика (1969 – поч. ХХІ ст.).
119. Монархії Аравійського півострова: державний лад, економіка, соціальна політика (остання третина ХХ ст. – поч. ХХІ ст.).
120. Суспільно-політичні процеси в країнах Тропічної і Південної Африки (1960-ті рр.. – поч. ХХІ ст.).
121. Соціально-економічні процеси в країнах Тропічної і Південної Африки (1960-ті рр.. – поч. ХХІ ст.).
122. Етнічні проблеми і відносини в країнах Тропічної і Південної Африки (1960-ті рр.. – поч. ХХІ ст.).
123. Ліквідація режиму апартеїду на Півдні Африки (кінець 1980-х – 1990-ті рр.).

**Зразки варіантів комплексної контрольної роботи
з нормативного курсу
«Історія країн Азії і Африки в нові і новітні часи»**

Варіант № 1

1. Охарактеризувати державні утворення і суспільний лад народів Тропічної і Південної Африки на початку Нового часу.
2. З'ясувати особливості французької колоніальної політики в Алжирі (XIX — початку XX ст.).
3. Розкрити основні напрямки діяльності партії Індійський національний конгрес в Індії наприкінці XIX — на початку XX ст.
4. Виділити основні дискусійні питання в історії Афганістану Нового часу.

Розглянуто на засіданні кафедри всесвітньої історії
(протокол № __ від “__” _____ 20__ р.)

Завідувач кафедри _____ проф. Жерноклеєв О.С.

Варіант № 2

1. Розкрити особливості японської окупаційної політики в роки Тихоокеанської війни 1941-1945 рр.
2. Проаналізувати причини внутрішньополітичної кризи 30 вересня 1965 р. в Індонезії.
3. Дати узагальнюючу характеристику суспільно-політичної діяльності Саддама Хусейна як лідера Іраку останньої чверті XX ст.
4. Розкрити зміст і напрямки інтеграційних процесів в Африці наприкінці XX — на початку XXI ст.

Розглянуто на засіданні кафедри всесвітньої історії
(протокол № __ від “__” _____ 20__ р.)

Завідувач кафедри _____ проф. Жерноклеєв О.С.

12. Розподіл балів, які отримують студенти Загальна система оцінювання курсу

Підсумковий бал з навчальної дисципліни складається з **підсумкового семестрового балу та балу за екзамен**.

Упродовж семестру студент отримує бали за різні види робіт, які сумуються в підсумкові семестрові бали. **Підсумковий семестровий бал** складається з суми балів, отриманих студентом денної форми навчання за свою навчальну діяльність протягом семестру і дорівнює сумі **підсумкового балу за семінарські (практичні) заняття (максимально 20 балів), балу за 2 модульні контрольні роботи (20 балів) і балу за індивідуальну роботу (10 балів)** та в сукупності може скласти максимального 50 балів.

Вид контролю	Поточний контроль	Контр. робота №1	Контр. робота №2	Індивідуальне завдання (конспект і захист монографії тощо)	Сума балів за модулями		
Максимальна кількість балів, яку може набрати студент	35 балів	30 балів	20 балів	15 балів	100 балів	Підсумкова оцінка	
Максимальна кількість балів, яку може набрати студент	20	10	10	10	50	50 Екзамен	100 (50+50)

При обчисленні підсумкового семестрового балу враховується:

Поточні оцінки успішності (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно») – виставляються під час проведення семінарських занять;

Підсумкова оцінка за семінарські заняття виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на семінарських заняттях і є середнім арифметичним (заокругленим до сотих) всіх отриманих оцінок за семінарські заняття. Отримані «незадовільні» оцінки враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок

Приклад обрахунку підсумкової оцінки за семінарські (практичні) заняття:

З навчальної дисципліни студент протягом семестру отримав 4, 4, 3. Підсумкова оцінка за семінарські заняття за семестр складає: $(4+4+3) : 3 = 3,66667 \approx 3,67$.

Підсумковий бал за семінарські заняття (максимально 20 балів) – підсумкова оцінка за семінарські заняття, помножена на коефіцієнт **4**, заокруглена до цілого (наприклад, якщо підсумкова оцінка за семінарські заняття **3,67**, то підсумковий бал за семінарські заняття буде становити $3,67 \times 4 = 14,68 \approx 15$ балів);

Бал за модульну контрольну роботу (максимально 20 балів). З навчальної дисципліни передбачено написання двох контрольних робіт, тому остаточні бали за модульну контрольну роботу визначаються як середнє арифметичне, заокруглене до цілого (наприклад, за першу контрольну студент отримав 10 балів, а за другу – 8, то остаточний бал за контрольну роботу буде становити $10+8=18$ балів);

Бал за індивідуальну роботу (максимально 10 балів) – бали за виконані індивідуальні (індивідуально-дослідні) завдання.

*студенту, який має наукові публікації, виступи на наукових конференціях, бере активну участь в роботі студентського наукового гуртка, був учасником олімпіад, конкурсів з відповідної (чи суміжної) дисципліни за поданням наукових керівників чи керівників наукових гуртків та рішенням кафедри в підсумковий семестровий бал може додаватись **максимально 10 балів за участь в науковій роботі** (за умови, що підсумковий семестровий бал не перевищує 50 балів)

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником та студентами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічним працівником для коригування методів і засобів навчання, так і студентами для планування самостійної роботи. Особливим видом поточного контролю є колоквиум. Поточний контроль може проводитись у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Результати поточного контролю враховуються при визначенні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Принципи оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях

Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів

шляхом виставляння балів від «1» до «5». Позначення «0» виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через непідготовленість, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру. Кожен студент зобов'язаний взяти участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру.

Пропущене заняття або негативну оцінку студент зобов'язаний «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем. При цьому може виставлятися оцінка, а попередня не впливатиме на середній бал студента.

Завдання контролю знань студентів під час проведення семінарських занять зводяться до того, щоб:

- виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається;

- визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення;

- виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи;

- стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні.

Контроль знань студентів під час проведення семінарських занять може відбуватись в наступних **формах**:

- детальний усний аналіз поставлених питань;

- вибіркове усне опитування «з місця»;

- дискусійне обговорення питань;

- індивідуальне розв'язування практичних завдань, проблемних запитань чи завдань;

- фронтальне стандартизоване опитування за картками, тестами протягом 5-10 хв;

- письмова (до 30 хв.) самостійна робота по варіантах тощо.

❖ **Критерії поточної оцінки**

(«відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»)

Оцінка «п'ять» ставиться, якщо студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти; відповідь чітка і завершена, у письмовій роботі не повинно бути помилок. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної і зарубіжної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї. Знає історичну термінологію і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Повною мірою володіє історичним критичним мисленням, аналізом (вміти розбивати історичну інформацію на компоненти, розуміючи їх взаємозв'язки та організаційну структуру. Наприклад, вивчення окремих елементів історії національно-визвольного руху

в країнах Азії і Африки у ХІХ – ХХ ст. (партій, організацій, діячів, форм, методів ін.) і синтезом (поєднати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю. Наприклад, розгляд національно-визвольного руху в країнах Азії і Африки у ХІХ – ХХ ст. як єдиного, складного цілого, як цілісну систему, ін.). Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції історичного розвитку країн Азії і Африки, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем; будує переконливу аргументацію, рецензує відповіді ровесників. Вміє організовувати комплексний пошук, неупереджений аналіз та інтерпретацію історичних джерел (як українською, так й іноземними мовами); може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб.

Може використати інноваційні технології (наприклад, технологію Шаталова). Має синтетичне мислення. Бере активну участь у групових формах роботи в межах етики професійних взаємин, зокрема дискусіях, прес-конференціях, формує аргументацію, базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях; застосовує оптимальну стратегію діяльності, бере на себе відповідальність; проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності; вміє долати труднощі, вдосконалює з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції тощо. Використовує під час навчання історико-країнознавчий матеріал, здатен(на) його пропагувати через просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність країн і цивілізацій Азії і Африки.

Оцінка «чотири» ставиться, якщо студент(ка) має глибокі і повні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, здатен (на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка і практично завершена, у письмовій роботі є незначні помилки. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Знає історичну термінологію і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, добре орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Достатньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів

оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції історичного розвитку країн Азії і Африки, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних проблем; будує аргументацію на основі 2-3 доказів, може рецензувати відповіді ровесників. Вміє організовувати пошук, аналіз та інтерпретацію історичних джерел (як українською, так й іноземними мовами); може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, однак не може розкрити внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб.

Має певний рівень синтетичного мислення. Бере участь у групових формах роботи в межах етики професійних взаємин, зокрема дискусіях, прес-конференціях, формує аргументацію (в аргументації зустрічаються окремі неточності), базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях; застосовує оптимальну стратегію діяльності; проводить самооцінку пізнавальної діяльності, вдосконалює з достатнім рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції тощо. Використовує під час навчання історико-країнознавчий матеріал, здатен(на) його пропагувати через просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність країн і цивілізацій Азії і Африки.

Оцінка «три» ставиться, якщо у студента (ки) є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу (більше 50%), елементарні уміння і навички; не здатен (на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь не чітка і спрощена, у письмовій роботі є суттєві помилки. Ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, а просто перераховує. **По-середньо** знає історичну термінологію і володіє понятійним апаратом, задовільно орієнтується в історичній хронології, не достатньо володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Посередньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) по середньо оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції історичного розвитку країн і цивілізацій Азії і Африки, до кінця не здатен (на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Не може переконливо аргументувати, рецензії відповідей ровесників поверхові. Вміє організовувати пошук історичних джерел, але не може їх критично проаналізувати. Не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Знає історичну персоналістику, але не може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та

національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Не використовує інноваційні технології і не має синтетичного мислення. Бере пасивну участь у групових формах роботи в межах етики професійних взаємин, зокрема дискусіях, прес-конференціях; не застосовує оптимальну стратегію діяльності, не бере на себе відповідальність; не проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності. Мінімумально використовує під час навчання історико-країнознавчий матеріал. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність країн і цивілізацій Азії і Африки. Вдосконалює з посереднім рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції.

Оцінка «два» ставиться, якщо у студента (ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 25%), відсутні уміння і навички, тому не здатен (на) їх використати на практиці; відповідь не змістовна і не доречна, у письмовій роботі є суттєві помилки (більше 75%). Не ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. **Практично не** знає історичну термінологію (до 25%), незадовільно орієнтується в історичній хронології (до 25%), не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не здатен (на) оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції історичного розвитку країн і цивілізацій Азії і Африки. Відсутня об'єктивна і неупереджена аргументація, самооцінка і оцінка інших. Не вміє організовувати пошук історичних джерел, не може їх критично проаналізувати. Не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Знає історичну персоналістику на рівні переліку історичних постатей.

Не використовує інноваційні технології і не має синтетичного мислення. У групових формах роботи тільки присутній (я) без особистої відповідальності, стратегії; не дотримується норм професійної етики, не виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей, не вдосконалює здобуті під час навчання компетенції.

❖ Критерії оцінювання індивідуального завдання

Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень
1-2	Кейс виконаний незадовільно, оскільки відтворити його зміст самостійно не може, відповідь недолуга, із значними помилками. Немає навичок командної роботи, не бере на себе відповідальність. Захист кейсу спрощений, із значними помилками. Не здійснював (ла) пошук інформації. Відсутня будь-яка аргументація. Відсутні самостійні висновки і синтетичні зв'язки. Не здатен використати наявний матеріал для роботи. ІКТ використано недоречно. Не виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.

3-6	<p>Кейс виконано задовільно. Студент може репродуктивно відтворити змісту кейсу, однак у його відповіді є помилки. Відсутні окремі складові кейсу. Може використати наявний у кейсі навчальний матеріал, але його зміст не достатній; відповідь не чітка і спрощена. Здатен (на) по середньо оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції історичного розвитку країн і цивілізацій Азії і Африки, до кінця не здатен (на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Не може переконливо аргументувати. Вміє організовувати пошук історичної інформації, але не може її критично проаналізувати. Не достатньо використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси під час підготовки кейсу. Визначає роль людського фактора в історії, однак без необхідної аргументації. Не використовує інноваційні технології і не має синтетичного мислення. Бере пасивну участь у кейс-технології; не застосовує оптимальну стратегію діяльності, не бере на себе відповідальність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність країн і цивілізацій Азії і Африки. Демонструє на посередньому рівні здатність використати знання, уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти. Може критично ставитися до результатів своєї праці, виявляє певне усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.</p>
7-8	<p>Кейс виконаний добре. Помилки під час захисту незначні. Є самостійні висновки на основі сформованих ціннісних орієнтирів і принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонуються певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволяє в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних і суспільних проблем; аргументація є, але не повна (75%). Вміє організовувати пошук, аналіз та інтерпретацію історичної інформації; може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, однак не може розкрити внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб.</p> <p>Має певний рівень синтетичного мислення. Бере участь у роботі підготовки і захисту кейсу в межах етики професійних взаємин, застосовує оптимальну стратегію під час захисту, чітко дає відповіді на запитання одногрупників; може приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів. Використовує історико-країнознавчий матеріал, здатен(на) його пропагувати через просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших. Демонструє на</p>

	достатньому рівні здатність використати знання, уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти. Може критично ставитися до результатів своєї праці, виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.
9.10	<p>Здатність презентувати власну творчу інтерпретацію (версію, розуміння, оцінку) історичних явищ на основі захисту кейсу, ставити під сумнів усталені погляди, спростовувати стереотипи, при захисті використовує значний обсяг джерел і літератури, висновки самостійні, тези здійснені на високому рівні, студент створив значну кількість роздаткового матеріалу тощо.</p> <p>Підготовлений у кейсі матеріал здатен використати на практиці; відповідь чітка і завершена. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції історичного розвитку країн і цивілізацій Азії і Африки, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем; буде переконливу аргументацію, рецензує відповіді ровесників. Вміє організовувати комплексний пошук, неупереджений аналіз та інтерпретацію історичної інформації; може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси під час підготовки кейсу. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб.</p> <p>Може використати інноваційні технології. Має синтетичне мислення. Бере активну участь у кейсі на всіх етапах його підготовки і презентації в межах етики професійних взаємин, формує аргументацію, базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях; застосовує оптимальну стратегію діяльності, бере на себе відповідальність; проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності; вміє долати труднощі; приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів. Використовує історико-країнознавчий матеріал, здатен(на) його пропагувати через просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність країн і цивілізацій Азії і Африки. Демонструє на високому рівні здатність використати знання, уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти. Може критично ставитися до результатів своєї праці, бачить шляхи подолання труднощів, виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.</p>

❖ **Критерії оцінки виконання контрольної роботи**

❖ **2+1+1+6=10 балів**

**1 контрольна (10 балів) +2 контрольна(10 балів) = 20 балів
(максимальна кількість)**

Тести на знання хронології (1 повністю правильна відповідь – 0,2 бали, частково правильна – 0,1.

10 тестів*0,2= 2 бали (максимальна кількість)

Тести на знання історичних постатей (1 повністю правильна відповідь - 0,2 бали, частково правильна – 0,1. 5 тестів*0,2= 1 бал (максимальна кількість)

Тести на знання історичних джерел (або історіографії) (1 повністю правильна відповідь - 0,2 бали, частково правильна – 0,1. 5 тестів*0,2= 1 бал (максимальна кількість)

[Або заповнення контурних карт (1 повністю правильна відповідь - 0,2 бали, частково правильна – 0,1. 5 завдань*0,2= 1 бал (максимальна кількість)]

2 теоретичні завдання максимальна кількість 6 балів (оцінки сумуються і діляться на 2).

Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень за теоретичне завдання
1-4	<p>Оцінка «два» ставиться, якщо у студента (ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 25%), відсутні уміння і навички, тому не здатен (на) їх використати на практиці; у письмовій роботі є суттєві помилки (більше 75%). Не ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Практично не знає історичну термінологію і наукову періодизацію (до 25%), незадовільно орієнтується в історичній хронології (до 25%), не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом Не здатен (на) оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції історичного розвитку країн і цивілізацій Азії і Африки. Відсутня об'єктивна і неупереджена аргументація. Знає історичну персоналістику на рівні переліку історичних постатей. Не має синтетичного мислення, безвідповідально ставиться до обраного фаху.</p>
5-	<p>Оцінка «три» ставиться, якщо у студента (ки) є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу (більше 50%), елементарні уміння і навички; не здатен (на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь не чітка і спрощена, є суттєві помилки. Ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями на рівні їх перерахунку. Посередньо знає історичну термінологію і володіє понятійним апаратом,</p>

	<p>задовільно орієнтується в історичній хронології, не достатньо володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. посередньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) по середньо оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції історичного розвитку країн і цивілізацій Азії і Африки, до кінця не здатен (на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Не може переконливо аргументувати. Знає історичну персоналістику, але не може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб.</p> <p>Не має синтетичного мислення, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність країн і цивілізацій Азії і Африки. Демонструє вдосконалення з низьким рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції.</p>
4	<p>Оцінка «чотири» ставиться, якщо студент(ка) має глибокі і повні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, здатен (на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка і практично завершена, є незначні помилки (не більше 4). Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної і зарубіжної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Знає історичну термінологію, володіє понятійним апаратом, добре орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Достатньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції історичного розвитку країн і цивілізацій Азії і Африки, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем; будує аргументацію (75%). Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, однак не може розкрити внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб.</p> <p>Виявляє певний рівень синтетичного мислення; використовує історико-країнознавчий матеріал, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність країн і цивілізацій Азії і Африки. Демонструє вдосконалення з достатнім рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції.</p>

5	<p>студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти; відповідь чітка і завершена, у відсутні помилки (не більше 2). Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної і зарубіжної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї. Знає історичну термінологію і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. На високому рівні володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції історичного розвитку країн і цивілізацій Азії і Африки, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем; будує переконливу аргументацію. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Виявляє синтетичне мислення; використовує історико-країнознавчий матеріал, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність країн і цивілізацій Азії і Африки Демонструє вдосконалення з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції.</p>
---	---

Вимоги до письмової роботи

Семестровий підсумковий контроль з навчальної дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену у терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни. Екзамен – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо. Зміст екзаменаційних завдань та критерії оцінювання встановлюються кафедрою всесвітньої історії.

Семестровий екзамен оцінюється від 1 до 50 балів. Зміст питань, що виносяться на екзамен, форма та структура завдань та їх оцінювання визначається керівником курсу, затверджується на засіданні кафедри.

Отриманий в результаті здачі екзамену бал додається до виставлених балів за семінарські заняття та індивідуальні завдання, виконані в результаті самостійної роботи, і складає **підсумковий семестровий бал**.

Екзаменаційна робота з навчальної дисципліни передбачає формулювання завдань: 3 – теоретичних, 4 – знання історичних постатей, 2 – знання термінів та 5– знання хронології.

Три теоретичні завдання (по 13 балів кожне): $13+13+13=39$

Тестове завдання на знання хронології: 5 завдань по 1 балу=5 балів

Тестове завдання на знання історичних постатей або історичних термінів: 6 завдань по 1 балу=6 балів

Критерії оцінювання завдань на екзамені (наведено максимальну кількість балів, яку можна здобути за відповідь на кожне завдання):

Завдання	Кількість балів
1 теоретичне	12 балів
2 теоретичне	12 балів
3 теоретичне	12 балів
5 знання хронології	$0,2 \text{ бал} \cdot 10 = 2$ балів
4 знання історичних постатей	$1 \text{ бал} \cdot 4 = 4$ бали
3 знання історичних термінів	$1 \text{ бал} \cdot 3 = 3$ бали
1 практичне (характеристика історичного джерела)	5 бали
Разом	50 балів

Університетська шкала	Національна шкала
40 – 50 балів	Відмінно (5)
30 – 39 балів	Добре (4)
25 – 29 балів	Задовільно (3)
1 – 24 балів	Незадовільно (2)

Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень за теоретичне завдання
1	
1-3	у студента (ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 25%), відсутні уміння і навички, тому не здатен (на) їх використати на

	<p>практиці; у письмовій роботі є суттєві помилки (більше 75%). Не ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Практично не знає історичну термінологію (до 25%), незадовільно орієнтується в історичній хронології (до 25%), не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом Не здатен (на) оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції історичного розвитку країн і цивілізацій Азії і Африки. Відсутня об'єктивна і неупереджена аргументація. Знає історичну персоналістику на рівні переліку історичних постатей. Не має синтетичного мислення, не демонструє елементарне вдосконалення здобутих під час навчання компетенцій, безвідповідально ставиться до обраного фаху.</p>
4-6	<p>у студента (ки) є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу (більше 50%), наявні помітні прогалини у формуванні умінь і навичок, що не дозволить повною мірою використати їх у професійній діяльності; використанні знань, умінь і навичок на практиці; відповідь не чітка і спрощена, є суттєві помилки. Ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями на рівні їх перерахунку. По-середньо знає історичну термінологію і володіє понятійним апаратом, задовільно орієнтується в історичній хронології, не достатньо володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Здатен (на) по середньо оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції історичного розвитку країн Азії і Африки, до кінця не здатен (на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Не може переконливо аргументувати. Знає історичну персоналістику, але не може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Не має синтетичного мислення, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність країн і цивілізацій Азії і Африки. Демонструє елементарне вдосконалення здобутих під час навчання компетенцій.</p>
7-9	<p>студент(ка) має добрі знання програмного матеріалу (75%), сформовані уміння і навички, здатен (на) застосовувати знання, уміння і навички у професійній діяльності; відповідь чітка і практично завершена, є незначні помилки (не більше 4). Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної і зарубіжної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Знає історичну термінологію, володіє</p>

	<p>понятійним апаратом, добре орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно.площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції історичного розвитку країн Азії і Африки, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем; будує аргументацію (75%). Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, однак не може розкрити внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб.</p> <p>Виявляє певний рівень синтетичного мислення; використовує історико-краєзнавчий матеріал, враховує гендерний підхід, розуміє значення культури як форми людського існування, поважає різноманітність та мультикультурність країн і цивілізацій Азії і Африки. Демонструє достатнє вдосконалення здобутих під час навчання компетенцій.</p>
<p>10-12</p>	<p>студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти; відповідь чітка і завершена, у відсутні помилки (не більше 2). Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної і зарубіжної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї. Знає історичну термінологію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно.площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції історичного розвитку країн Азії і Африки, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем; будує переконливу аргументацію. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Виявляє синтетичне мислення; використовує історико-країнознавчий матеріал, враховує гендерний</p>

	<p>підхід, розуміє значення культури як форми людського існування, поважає різноманітність та мультикультурність країн і цивілізацій Азії і Африки. Демонструє вдосконалення на високому рівні здобуті під час навчання компетенції.</p>
--	--

Зміст питань, що виносяться на екзамен, форма та структура завдань та їх оцінювання визначається керівником курсу, затверджується на засіданні кафебри.

Отриманий в результаті здачі екзамену бал додається до виставлених балів за семінарські заняття і складає *підсумковий семестровий бал*.

Політика курсу

Відвідування занять і виконання навчального навантаження студентами. Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим.

Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми.

Обов'язковим є написання запланованих письмових (контрольних, самостійних, індивідуальних) робіт.

Студенти мають інформувати керівництво факультету та викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усі строків визначених для виконання усі видів письмових робіт, передбачених курсом.

Академічна доброчесність:

Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак

академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

13. Методичне забезпечення

Методична література:

1. Жерноклеєв О.С., Марущенко О.В. Бакалаврська робота (методичні вказівки з написання, оформлення та захисту кваліфікаційної роботи для студентів спеціальності «Історія») - Івано-Франківськ, 2008 (електронний варіант).
2. Марущенко О.В. Термінологічний словник-довідник з історії країн Азії і Африки в нові і новітні часи: Навчально-методичне видання для студентів факультету історії, політології і міжнародних відносин (спеціальностей «Історія та археологія», «Середня освіта. Історія»). - Івано-Франківськ, 2016.
1. Райківський І.Я., Королько А.З., Марущенко О.В. Як виконувати курсову роботу: Навчально-методичний посібник. - Івано-Франківськ, 2009.
2. Сергійчук І.М. Китай у нові і новітні часи: Практикум. - Суми, 2006.

14. Рекомендована література

Базова

Література з нової історії країн Азії і Африки.

Базова

Бродський Р.М., Єнольський З.А. Нова історія країн Азії та Африки: Період домонополістичного капіталізму (1642-1870).- К.: Вища школа, 1979.

Бродський Р.М., Єнольський З.А. Нова історія країн Азії та Африки: 1870-1917: Навчальний посібник.- Львів: Вища школа, 1986.

Васильєв Л.С. История Востока: В 2 т.: Учебник по спец. «История».— М.: Высш. школа, 1998.

Головченко В.І., Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки: колоніальний Схід (кінець ХІХ — друга третина ХХ ст.). - К., 2010.

Губер А.А., Ким Г.Ф., Хейфец А.Н. Новая история стран Азии и Африки: Учебник.— М.: Наука, 1982.

История Востока: В 6 т.- Т. 3: Восток на рубеже средневековья и нового времени: XVI-XVIII вв.- М.: Изд. фирма «Вост. литература», 1999; Т. 4: Восток в новое время (конец XVIII —начало ХХ в.).— Кн. 1.—М.: Изд. фирма «Вост. литература», 2004; Кн. 2.—М.: Изд. фирма «Вост. литература», 2005.

История Африки в ХІХ — начале ХХ в.— М.: Наука, 1984.

История стран Азии и Африки в новое время: В 2 ч.: Учебник.— М.: Изд-во МГУ, 1989 (Ч. 1), 1991 (Ч. 2).

Кириченко В.П. Нова історія країн Азії, Африки та Латинської Амери. - К., 2012.

Новая история стран Азии и Африки, XVI-XIX века: Учебник: В 3 ч. / Под ред. А.М. Родригеса.- М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2004.

Политическая история государств Азии и Северной Африки, ХХ век: Учебное пособие для вузов: В 2-х т.- Т. 1.- М.: Магистр, 1996.

Поп Ю.І. Нова історія країн Азії і Африки (XVI- поч. XX ст.). - К., 2012.

Розалиев Ю.Н. Новая и новейшая история стран Азии и Африки: [Учебное пособие для вузов по специальности «История»].- М.: Высш. школа, 1987.

Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки: Пост середньовічний Схід (XVIII - друга половина XIX ст.).- Київ: Либідь, 2007.

Допоміжна

Загальні питання

Алаев Л.Б. Формационные черты феодализма и Восток // Народы Азии и Африки. -1987. - № 3. - С. 78-90.

Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм, XV-XVIII вв.- В 3 т.- М.: Прогресс, 1986-1992.

Васильев Л.С. История религий Востока: [Учебное пособие для вузов].- 3-е изд.- М.: Кн. дом «Университет», 1998.

Еремеев Д. Почему Восток отстал от Запада // Азия и Африка сегодня.- 1989.- № 7, 9, 11.

Жуков Е.М., Барг М.А., Черняк Е.Б., Павлов В.И. Теоретические проблемы всемирно-исторического процесса.- М.: Наука, 1979.

Иванов Н.А. Восток: новые подходы к изучению истории // Восток.- 1993.- № 4.- С. 5-11.

Илюшечкин В.П. О происхождении и эволюции понятия «феодализм» // Народы Азии и Африки.- 1987.- № 6.- С. 72-85.

Илюшечкин В.П. Проблемы формационной характеристики сословно-классовых обществ: (Научная разработка).- М.: Наука, 1986.

Илюшечкин В.П. Теория стадийного развития общества: История и проблемы.- М.: Изд. фирма «Вост. литература», 1996.

Илюшечкин В.П. Эксплуатация и собственность в сословно-классовых обществах: (Опыт системно-структурного исследования).- М.: Наука, 1990.

Индия и Китай: Две цивилизации - две модели развития: [«Круглый стол»] // Мировая экономика и международные отношения.- 1988.- № 4, 6, 8.

Новая история стран Азии и Африки: Исследование и преподавание: [Обсуждение в связи с третьим изданием учебника для вузов] // Народы Азии и Африки.- 1985.- № 1.- С.134-158.

Нуреев Р.М. Экономический строй докапиталистических формаций: (Диалектика производительных сил и производственных отношений).- Душанбе: Дониш, 1989.

Петров А.М. Великий шелковый путь: О самом простом, но малоизвестном.- М.: Изд. фирма «Вост. литература», 1996.

Петров А.М. Запад - Восток: Из истории идей и вещей: Очерки.- М.: Изд. фирма «Вост. литература», 1995.

Петров А.М. Новые задачи старинной науки и некоторые материалы к изучению экономической истории Востока // Народы Азии и Африки.- 1989.- № 2.- С. 66-79.

Тойнби А. Дж. Постигание истории: Сборник: Пер. с англ.- М.: Прогресс; Культура, 1996.

Тойнби А. Дж. Цивилизация перед судом истории: Сборник: Пер. с англ.- М.: Прогресс; Культура; Ювента, 1996.

Черняк Е.Б. Цивилиография: Наука о цивилизации.- М.: Междунар. отношения, 1996. Чешков М.А. Мироцелостность и её история // Вопросы истории.- 1995.- № 2.

Чешков М.А. «Новая наука», постмодернизм и целостность современного мира // Вопросы философии.- 1995.- № 4.

Эволюция восточных обществ: синтез традиционного и современного / Э.Н. Галич, А.В. Гордон, А.В. Журавский и др.; Отв. ред. Л.И. Рейснер, Н.А. Симония.- М.: Наука, 1984.

История дипломатии.— Т. 1, 2.— М.: Госполитиздат, 1959 (Т. 1), 1963 (Т. 2).

История народов Восточной и Центральной Азии с древнейших времён до наших дней.— М.: Наука, 1986.

Международные отношения на Дальнем Востоке.- Кн. 1: (Конец XVII в. - 1917 г.).- М., 1973.

Новая история стран Азии (вторая половина XIX - начало XX вв.): Учебное пособие.- М.: Социально-политический журнал, 1995.

Практикум по новой истории Азии / Под ред. В.И. Овсянникова.- М.: Просвещение, 1990.

Хрестоматия по новой истории.- Т. 1-2.- М.: Соцэкгиз, 1963 (Т. 1), 1965 (Т. 2).

Япония

Агаев С.Л. «Мэйдзи исин»: революция или реформа? (Опыт историко-типологического анализа) // Народы Азии и Африки.- 1978.- № 2.

Агаев С.Л. «Революция сверху»: генезис и пути развития // Вопросы философии.- 1976.- № 11.

Верисоцкая Е.В. Идеология японского экспансионизма в Азии в конце XIX - начале XX вв.: [В 2 ч.]- М.: Наука, 1990.

Горегляд В.Н. Общественная мысль и религии в эпоху Эдо // Из истории общественной мысли Японии XVII-XIX вв.- М., 1990.- С. 12-27.

Дайдодзи Юдзан. Будосесинсю; Цунэтомо Ямямото. Хагакурэ // Книга самурая.- СПб.: Евразия, 2000.- С. 14-220.

Дискуссионные проблемы японской истории.- М.: Наука, 1991.

Жуков Е.М. К вопросу об оценке «Революции Мэйдзи» // Вопросы истории.- 1968.- № 2.- С. 51-65.

Жуков А. Первые европейцы в Японии: [XVI-XVII вв. Исторический очерк] // Азия и Африка сегодня.- 1976.- № 6.- С. 45-47.

- Ирумада Н. Новое толкование истории страны и регионализма в Японии // ЭКО.- 1998.- № 3.- С. 156-163.
- Искендеров А.А. Тоётоми Хидэёси.- М.: Наука, 1984.
- История Японии: Учебное пособие: В 2 т. / РАН, Институт востоковедения.- М.: ИВ, 1998.
- Кин Д. Японцы открывают Европу. 1720-1830.- М.: Наука, 1972.
- Конрад Н.И. Столетие японской революции // Народы Азии и Африки.- 1968.- № 4.- С. 59-65.
- Кузнецов Ю.Д., Навлицкая Г.Б., Сырицын И.М. История Японии: Учебник.— М.: Высш. шк., 1988.
- Лещенко Н.Ф. Социально-экономические и природные факторы динамики численности населения Японии в период Токугава // Восток.- 2001.- № 1.- С. 24-34.
- Мак-Клейн Д.Л. От сёгуната Токугавы в XXI век.- М.: АСТ: Астрель, 2006.
- Мещеряков А.Н. Император Мэйдзи и его Япония.- М.: Натилс: Рипол Классик, 2006.
- Мещеряков А.Н. «Христианское столетие» в Японии: проблема культурного отторжения // Восток.- 1993.- № 5.- С. 46-52.
- Михайлова Ю.Д. Общественно-политическая мысль Японии, 60-80-е годы XIX в.- М.: Наука, 1991.
- Молодяков В.Э. Консервативная революция в Японии: идеология и политика.- М.: Изд. фирма «Вост. литература», 1999.
- Молодяков В.Э. —Мэйдзи исин|| - консервативная революция // Проблемы Дальнего Востока.- 1993.- № 6.- С. 112-117.
- Молодяков В.Э. "Образ Японии" в Европе и России второй половины XIX - начала XX века.- М.: Ин-т востоковедения, 1996.
- Молодяков В.Э. «Реставрация», «революция» или...? (К вопросу о характере Мэйдзи исин в контексте всемирной истории) // Восток.- 2002.- № 3.- С. 53-62.
- Молодякова Э.В., Макарьянц С.Б. Опыт столетней модернизации Японии // Восток.- 1993.- № 2.- С. 99-109.
- Накамура Синтаро. Японцы и русские: Из истории контактов.- М.: Прогресс, 1983.
- Очерки новой истории Японии. 1640-1917.- М., 1958. Сигрейв, Ст. и П. Династия Ямато.- М.: АСТ: Люкс, 2005.
- Сила-Новицкая Т.Г. Культ императора в Японии: мифы, история, доктрины, политика. - М.: Наука, 1990.
- Спеваковский А.Б. Религия синто и войны.- Л.: Лениздат, 1987.
- Спеваковский А.Б. Самураи - военное сословие Японии.- М.: Наука, 1981.
- Таксами Ч.М., Косарев В.Д. Кто вы, айны?: Очерк истории и культуры.- М.: Мысль, 1990.
- Топоров В.Н. Россия и Япония на встречах путях // Народы Азии и Африки.- 1989.- № 5. С.- 47-61.

Топеха П.П. Падение сёгуната // Учёные записки Ин-та востоковедения АН СССР.- 1959.- Т. 23.- С. 116-128.

Тояма Сигэки. Мэйдзи исин.- М.: Изд. восточной литературы, 1959.

Файнберг Э.Я. Начало экспансии европейских держав в Японии (1542-1640 гг.) // Япония. Вопросы истории.- М.: Изд. восточной литературы, 1959.- С. 22-66.

Филиппов А.В. "Стостатейные установления Токугава" 1616 г. и "Кодекс из ста статей" 1742 г.: Право, общество и идеология Японии первой половины эпохи Эдо [Пер. текстов и исслед.]- СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 1998.

Хани Горо. История японского народа.- М.: Изд. восточной литературы, 1957.

Ханин З.Я. Социальные группы японских париев: (Очерк социальной истории XVII- XIX вв.).- М.: Наука, 1980.

Черевко К.Е. Зарождение русско-японских отношений. XVII-XIX века.- М.: Наука, 1999.

Щетинина Е.В. Эволюция японского экспансионизма во второй половине XIX в. // Проблемы Дальнего Востока.- 1984.- № 4.- С. 128-139.

Япония: Справочник.— М.: Республика, 1992.

Китай

Белов Е.А. Краткая история Синьхайской революции. 1911-1913: Учеб. пособие.- М.: Изд. фирма «Вост. литература» РАН, 2001.

Березный Л.А. О некоторых проблемах истории Синьхайской революции // Народы Азии и Африки.- 1971.- № 5.- С. 56-62.

Восстание ихэтуаней: Документы и материалы.- М.: Наука, 1968.

Ефимов Г.В. Буржуазная революция в Китае и Сунь Ятсен (1911-1913 гг.): Факты и проблемы.- М.: Наука, 1974.

Златкин И.Я. История Джунгарского ханства, 1635-1758.- 2-е изд.- М.: Наука, 1983.

Зотов О.В. Китай и Восточный Туркестан в XV-XVIII вв.: Межгосударственные отношения.- М.: Наука, 1991.

Илюшечкин В.П. Крестьянская война тайпинов.- М.: Наука, 1967.

История Китая / Л.С. Васильев, З.Г. Лапина, А.В. Меликсетов и др.— М.: Изд-во МГУ, 1998.

История Китая с древнейших времен до наших дней: Учебное пособие / Отв. ред. Л.В. Симоновская и М.Ф. Юрьев.- М.: Наука, 1974.

Калюжная Н.М. Восстание ихэтуаней (1898-1901).- М.: Наука, 1978.

Кара-Мурза Г.С. Тайпины. Великая крестьянская война и тайпинское государство в Китае. 1850-1864.- Изд. 3-е.- М.: Учпедгиз, 1957.

Костяева А.С. Народные движения в Китае в 1901-1911 гг.- М.: Наука, 1970.

Костяева А.С. Тайные общества Китая в первой четверти XX века.- М.: Изд. фирма «Вост. литература», 1995.

- Краткая история уйгуров / Исхаков Г.М., Литвинский Б.А., Шеркова Т.А. и др.- Алма-Ата: Гылым, 1991.
- Кулешов Н.С. Россия и тибетский кризис начала XX века // Вопросы истории.- 1990.- № 11.- С. 152-160.
- Лайнгер С.Р. Из истории китайского эмиграционного движения: середина XIX - начало XX в.- М.: Наука, 1992.
- Ларин В.Л. Юго-Западный Китай во второй половине XVII - 70-х годах XIX в.: Проблемы региональной истории.- М.: Наука; ИФ «Вост. литература», 1994.
- Непомнин О.Е. История Китая. Эпоха Цинн. XVII – начало XX века.- М.: Изд. фирма «Вост. литература» РАН, 2005.
- Непомнин О.Е. Социально-экономическая история Китая, 1894-1914.- М.: Наука, 1980.
- Новая история Китая / Отв. ред. С.Л. Тихвинский.- М.: Наука, 1972.
- Семанов В.И. Из жизни императрицы Цыси (1835-1908).- 2-е изд.- М.: Наука, 1979.
- Сидихменов В.Я. Маньчжурские правители Китая.- М.: Наука, 1985.
- Симоновская Л.В. Антифеодальная борьба китайских крестьян в XVII в.- М.: Наука, 1966.
- Синьхайская революция 1911-1913 гг.: Сб. документов и материалов.- М.: Наука, 1968.
- Сладковский М.И. Китай и Англия.- М.: Наука, 1980.
- Стабурова Е.Ю. Политические партии и союзы в Китае в период Синьхайской революции.- М.: Наука, 1992.
- Тайные общества в старом Китае: Сб. статей / Отв. ред. В.П. Илюшечкин - М.: Наука, 1970.
- Тайпинское восстание. 1850-1864 гг.: Сб. документов.- М.: Изд. вост. лит., 1960.
- Тихвинский С.Л. Движение за реформы в Китае в конце XIX в.- Изд. 2-е.- М.: Наука, 1980.
- Тихвинский С.Л. Китай и всемирная история.- М.: Наука, 1988.
- Тихвинский С.Л. Политика «самоусиления» правящих кругов Китая (1860-1895 гг.) // Вопросы истории.- 1969.- № 4.- С. 78-98.
- Ткаченко Г.А. Культура Китая: Словарь-справочник.- М.: Муравей, 1999.
- Фицджеральд С.П. Китай: Краткая история культуры: Пер. с англ.- СПб.: Евразия, 1998.
- Хуа Ган. История революционной войны тайпинов: Пер. с кит.- М.: Изд. иностр. лит., 1952.
- Чудодеев Ю.В., Каткова З.Д. Китай - Япония: любовь или ненависть?: К проблеме эволюции социально-психологических и политических стереотипов взаимовосприятия (VII в. н.э. - 20-е годы XX в.).- М.: ИВ, 1995.

Корея

Василевская И.И. Колониальная политика Японии в Корее накануне аннексии. (1904-1910 гг.).- М.: Наука, 1975.

Забровская Л.В. Политика Цинской империи в Корее, 1876-1910 гг.- М.: Наука, 1987. История Кореи: С древнейших времён до наших дней.- Т. 1.- М.: Наука, 1974.

История Кореи (Новое прочтение) / Под ред. А.В. Торкунова.- М.: МГИМО; «РОСПЭН», 2003.

Ланьков А.Н. Политическая борьба в Корее XVI-XVIII вв.- СПб.: Центр «Петербург. востоковедение», 1995.

Лекции по истории Кореи / Чжун Сук Бэ, Ю.В. Ванин и др.- М.: ТОО «Экслибрис-Пресс», 1997.

Ли Ги Бек. История Кореи: Новая трактовка.- М., 2002.

Ли Чен Вон. Очерки новой истории Кореи: Пер. с кор.- М.: Изд. иностр. лит., 1952.

Пак Чон Хе. Русско-японская война 1904-1905 гг. и Корея.- М.: Изд. фирма «Вост. литература», 1997.

Тягай Г.Д. Очерк истории Кореи во второй половине XIX в.- М.: Изд. вост. лит., 1960.

Тягай Г.Д. Крестьянское восстание в Корее 1893-1895 гг.- М.: Изд. АН СССР, 1953. Тягай Г.Д. Формирование идеологии национально-освободительного движения в Корее.- М.: 1983.

Країни Південно – Східної Азії

Архипов В.Я. Экономическое развитие Индонезии в колониальный период. (Эпоха империализма) // Вопросы истории.- 1970.- № 6.- С. 63-72.

Берзин Э.О. История Таиланда: (Краткий очерк).- М.: Наука, 1973.

Васильев В.Ф. Очерки истории Бирмы: 1885-1947.- М.: Изд-во вост. лит., 1962.

Дементьев Ю.П. Политика Франции в Индокитае и образование Индокитайского союза (1858-1907).- М.: Наука, 1975.

Журавлёва Л.Н. Внешняя политика Бирмы и экспансия капиталистических держав в 60-х - первой половине 90-х годов XIX века.- Саратов: Изд-во Саратовского ун-та, 1981.

История Вьетнама / Пер. с вьет.- М.: Наука, 1983.

История Вьетнама: [Учебник для вузов по направлению и спец. «История»: В 2 ч.] / Ин-т стран Азии и Африки при МГУ, Ин-т практ. востоковедения.- М.: Изд-во МГУ, 1995.

История Вьетнама: Середина XIX - середина XX в. / Пер. с вьет.- М.: Наука, 1991. История Индонезии: Учебник / Бандиленко Г.Г. и др.- М.: Изд-во МГУ, 1992. История Кампучии: Краткий очерк.- М.: Наука, 1981.

Козлова М.Г. Английское завоевание Бирмы.- М.: Наука, 1972.

Крашенинникова Н.А. Система колониального управления в Нидерландской Индии (Индонезии) во второй половине XIX - первой половине XX века // Труды Ун-та дружбы народов им. Лумумбы.- 1971.- Т. 54: Серия «Право».- Вып. 2.- С. 32-46.

Левонтова Ю.О. История Филиппин: Краткий очерк.- М.: Наука, 1979.

Миго А. Кхмеры: История Камбоджи с древнейших времён / Пер. с франц.- М.: Наука, 1973.

Мовчанюк П.М. Яванская народная война (1825-1830 гг.).- М.: Наука, 1969. Можейко И.В., Узянов А.Н. История Бирмы: (Краткий очерк).- М.: Наука, 1973.

Новая история Вьетнама / С.А. Мхитрян и др.- М.: Наука, 1980.

Огнетов И.А. Славная страница борьбы Вьетнама за независимость: [О восстании Тэйшонов 1771-1802 гг.: Исторический очерк].- Вопросы истории.- 1976.- № 2.- С. 99-112.

Подберезский И.В. Католическая церковь на Филиппинах.- М.: Наука, 1988. Подберезский И.В. Хосе Рисаль.- М.: Молодая гвардия, 1985.

Ребрикова Н.В. Очерки новой истории Таиланда. (1768-1917).- М.: Наука, 1966. Сухарьков И.А. Филиппинский национальный герой Хосе Рисаль (1861-1896) //

Вопросы истории.- 1970.- № 1. С. 205-209.

Сухарьков И.А. «Великий плебей» Филиппинской революции: [А. Бонифасио. 1863-1897] // Вопросы истории.- 1972.- № 6.- С. 200-204.

Тюрин В.А. История Малайзии: Краткий очерк.- М.: Наука, 1980.

Чешков М.А. Очерки истории феодального Вьетнама: (По материалам вьетнамских хроник XVIII-XIX вв.).- М.: Наука, 1966.

Юго-Восточная Азия в мировой истории / Под ред. С.Н. Ростовского и др.- М.: Наука, 1977.

Індія

Антонова К.А. Английское завоевание Индии в XVIII веке.- М.: Изд. вост. лит., 1958. Антонова К.А., Бонгард-Левин Г.М., Котовский Г.Г. История Индии: Краткий очерк. - М.: Мысль, 1973.

Ашрафян К.З. Общинное и частное землевладение в Могольской Индии: (По земельным документам XVI - середины XVIII в.) // Восток.- 1996.- № 2.- С. 21-34.

Бэшем А. Чудо, которым была Индия / Пер. с англ.- М.: Наука, 1977.

Ванина Е.Ю. Идеи и общество в Индии XVI-XVIII вв.- М.: Наука, ИФ «Вост. литература», 1993.

Ганьковский Ю.В., Гуревич Н.М. Очерки земельно-налогового обложения в колониальной Индии // Народы Азии и Африки.- 1978.- № 6.

Гольдберг Н.М. Очерки по истории Индии: Национально-освободительное движение в новое время.- М.: Наука, 1965.

Индуизм. Джайнизм. Сикхизм: Словарь / Алаев Л.Б. и др.- М.: Республика, 1996.

- Каплан А.Б. Путешествие в историю: Французы в Индии.- 2-е изд.- М.: Наука, 1979.
- Кочнев В.И. Государство сикхов и Англия.- М.: Наука, 1968.
- Кудрявцев М.К. Кастовая система в Индии.- М.: Наука, 1992.
- Марек Я. По следам султанов и раджей / Пер. с чеш.- М.: Наука, 1987.
- Новая история Индии.— М.: Наука, 1981.
- Осипов А.М. Великое восстание в Индии. 1857-1859 гг.- М.: Учпедгиз, 1957.
- Паникар К. Очерк истории Индии: Пер. с англ.- М.: Соцэкгиз, 1961.
- Рейснер И.М. Народные движения в Индии в XVII-XVIII вв.- М.: Изд. вост. лит., 1961.
- Российские путешественники в Индии, XIX - начало XX в.: Документы и материалы.- М.: Наука, 1990.
- Синха П.Б. Революционное движение в Индии в 1905-1914 годах / Пер. с англ. // Народы Азии и Африки.- 1972.- № 2.- С. 64-72.
- Семёнова Н.И. История сикхского движения в Индии.- М.: Изд. вост. лит., 1963.
- Суворова А.А. Ностальгия по Лакхнау.- М.: АО "Тадем"; АО "Тип. "Новости", 1995.
- Юрлова Т.Ф. Народное восстание 1857-1859 гг. в Индии и английское общественное мнение.- М.: Наука, 1991.

Афганистан

- Арунова М.Р., Ганковский И.В., Коргун В.Г., Ромодин В.А. История Афганистана.- М.: Мысль, 1982.
- Губар, Мир Гулам Мухаммед. Афганистан на пути истории / Пер. с дари.- М.: Наука, 1987.
- Зарипов Ш. Кочевники Афганистана (XIX-XX вв.).- Душанбе: Ирфон, 1991.
- Имомов Ш. З. Общественная мысль Афганистана в первой трети XX в.- М.: Наука, 1986.
- Массон В.М., Ромодин В.А. История Афганистана.- Т. 2.- М., 1965.
- Очильдиев Д.Я. Младоафганское движение (1900-1929).- Ташкент: Фан, 1985.
- Рейснер И.М. Развитие феодализма и образование государства у афганцев.- М.: Изд-во АН СССР, 1961.
- Рештиян С.К. Афганистан в XIX веке: Пер. с перс.- М.: Изд-во иностр. лит., 1958.
- Ромодин В.А. Афганистан во второй половине XIX - начале XX в.: Официальная история и историография.- М.: Наука, 1990.
- Ромодин В.А. Очерки по истории и истории культуры Афганистана, середина XIX - первая треть XX в.- М.: Наука, 1983.
- Россия и Афганистан / М.Р. Аргунова, Ю.В. Ганковский и др.- М.: Наука, 1989.

Русские путешественники в Афганистане: [Сборник].- Душанбе: Дониш, 1988. Туманович Н.Н. Герат в XVI-XVIII веках.- М. : Наука, 1989.

Умнов А. История, опрокинутая в прошлое: [Афганистан XVIII-XX в.] // Азия и Африка сегодня.- 1999.- № 3.- С. 31-35.

Халфин Н.А. Победные трубы Майванда.- М.: Наука, 1980.

Халфин Н.А. Провал Британской агрессии в Афганистане (XIX - начало XX в.).- М.: Соцэкгиз, 1959.

Хидояттов Г.А. Британская экспансия в Средней Азии : (Пенде, март 1885 г.).- Ташкент: Фан, 1981.

Хуршут Э. Воспоминания Хаким-хана о Дост Мухаммад-хане.- Ташкент : Фан, 1989.

Иран

Абдулаев З.З., Гасанов Н.А. Новая история Ирана: Учебное пособие.- Баку: Азерб. ун-т, 1982.

Абдуллаев Ф. Из истории русско-иранских отношений и английской политики в Иране в начале XIX в.- Ташкент: Фан, 1971.

Агаев С.Л. Иранская революция 1905-1911 гг.: (К типологии революционной эпохи «пробуждения Азии») // Народы Азии и Африки.- 1975.- № 4.- С. 55-68.

Агахи А. Из истории общественной и философской мысли в Иране: (Вторая половина XVII - первая четверть XIX вв.).- Баку: Элм, 1971.

Анаркулова Д.М. Социально-политическая борьба в Иране в середине XIX в.- М.: Наука, 1983.

Арабаджян З.А. Иран: власть, реформы, революции (XIX-XX вв.).- М.: Наука, 1991.

Арунова М.Р., Ашрафян К.З. Государство Надир-шаха Афшара: Очерки общественных отношений в Иране 30-40-х годов XVIII в.- М.: Изд. вост. лит., 1958.

Базиленко И.В. Бахаизм: История вероучения (середина XIX - нач. XX в.).- М.: Изд. фирма «Вост. литература», 1994.

Годс М.Р. Иран в XX веке: Политическая история: [Пер. с англ.]- М.: Наука: Изд. фирма «Вост. литература», 1994.

Иванов М.С. Антифеодальные восстания в Иране в середине XIX в.- М.: Наука, 1982.

Иванов М.С. Иранская революция 1905-1911 гг.- М.: Изд-во ИМО, 1957.

Иванов М.С. Очерк истории Ирана.- М.: Госполитиздат, 1952.

История Ирана / Отв. ред. М.С. Иванов.— М.: Изд-во МГУ, 1977.

История Ирана с древнейших времён до конца XVIII века.- Л.: Изд. Ленинградского университета, 1958.

Истягин, Л. Г. Германское проникновение в Иран и русско-германские противоречия накануне первой мировой войны.- М.: Наука, 1979.

Касаткин Д. Трагическая судьба поэта: [О русском после в Иране А.С. Грибоедове] // Азия и Африка сегодня.- 1995.- № 1.- С.10-18.

Крутихин М. Из жизни каджарских шахов: [Иран. XVIII в.] // Азия и Африка сегодня.- 1984.-№ 10.- С. 58-60.

Кузнецова Н.А. Иран в первой половине XIX в.- М.: Наука, 1983.

Кулагина Л.М. Экспансия английского империализма в Иране в конце XIX – начале XX в.- М.: Наука, 1981.

Новая история Ирана: Хрестоматия.- М.: Наука, 1988.

Очерки новой истории Ирана (XIX - начало XX в.).- М.: Наука, 1978.

Русско-иранская торговля, 30-50-е годы XIX века: Сб. документов / АН СССР, Ин-т востоковедения.- М.: Наука, 1984.

Талипов Н.А. Значение бабизма и бехаизма в идейной борьбе Ирана во 2-й половине XIX столетия // Сб. науч. тр. Ташкентского ун-та.- 1977.- № 508.- С. 146-158.

Талипов Н.А. Общественная мысль в Иране в XIX - начале XX вв.- М.: Наука, 1988.

Шарашенидзе З.М. Внутриполитическое положение и внешние сношения Ирана в начале XIX века.- Тбилиси : Мецниереба, 1984.

Османська імперія

Аграрный строй Османской империи XV-XVII вв.: Документы и материалы / Сост., пер. и коммент. А.С. Тверитиной.- М.: Изд. вост. лит., 1963.

Алиев Г.З. Турция в период правления младотурок (1908-1918 гг.).- М.: Наука, 1972. Боджолян М.Т. Реформы 20-30 годов XIX в. в Османской империи.- Ереван: Изд-во АН АрмССР, 1984.

Витол А.В. Османская империя (начало XVIII в.).- М.: Наука, 1987.

Внешнеэкономические связи Османской империи в новое время (конец XVIII - начало XX в.) / [С. М. Иванов, Н. Г. Киреев, М. С. Мейер, В. И. Шеремет; Отв. ред. Ю.А. Петросян]; АН СССР, Ин-т востоковедения.- М.: Наука, 1989.

Гасратян М.А. и др. Очерки истории Турции.- М.: Наука, 1983.

Гигинейшвили О.И. Очерки по истории Турции.- Тбилиси: Мецниереба, 1982.

Грачев В.П. Балканские владения Османской империи на рубеже XVIII-XIX вв.: (Внутреннее положение, предпосылки национально-освободительных движений).- М.: Наука, 1990.

Дулина Н.А. Османская империя в международных отношениях (30-40-е гг. XIX в.).- М.: Наука, 1980.

Дулина Н.А. Танзимат и Мустафа Рашид-паша.- М.: Наука, 1984.

Еремеев Д.Е., Мейер М.С. История Турции в средние века и новое время.- М.: Изд-во МГУ, 1992.

Зайцев В.М. Про вступ Туреччини в першу світову війну // Український історичний журнал.- 1968.- № 9.- С. 83-87.

Инджикян О.Г. Падение Османской империи: Соц.-экон. очерк.- Ереван: Айастан, 1984.

Киласов Р.К. Буржуазные революции в Турции в первой четверти XX века: (Два этапа турецкого революционного движения).- Махачкала: Даг. кн. изд-во, 1990.

Кинросс (лорд). Расцвет и упадок Османской империи: Пер. с англ.— М.: Крон-Пресс, 1999.

Киракосян Д.С. Младотурки перед судом истории.- Ереван: Айастан, 1989.

Клейман Г.А. Армия и реформы: Османский опыт модернизации.- М.: Наука, 1989.

Мейер М.С. Османская империя в XVIII веке: Черты структурного кризиса.- М.: Наука, 1991.

Миллер А.Ф. Мустафа паша Байрактар: Оттоманская империя в начале 19-го века. - М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1947.

Миллер А.Ф. Турция: Актуальные проблемы новой и новейшей истории.- М.: Наука, 1983.

Михнева Р. Россия и Османская империя в международных отношениях в середине XVIII века (1739-1756).- М.: Наука, 1985.

Новичев А.Д. История Турции. - Л.: Изд-во Ленинградского ун-та: Т. 1: Эпоха феодализма (XI-XVIII вв.), 1963; Т.2: Новое время; Ч. 1: 1792-1839 гг., 1968; Т. 3: Новое время; Ч. 2: 1839-1853 гг., 1973; Т. 4: Новое время; Ч. 3: 1853-1875 гг., 1978.

Орешкова С.Ф., Ульченко Н.Ю. Россия и Турция: (Проблемы формирования границ).- М.: ИВ, 1999.

Османская империя в первой четверти XVII века: Сб. документов и материалов / Отв. ред. М.С. Мейер.- М.: Наука, 1984.

Османская империя: государственная власть и социальная структура: [Сб ст.] АН СССР, Ин-т востоковедения; [Отв. ред. С.Ф. Орешкова].- М.: Наука, 1990.

Османская империя и страны Центральной, Восточной и Юго-Восточной Европы в XVII в. / [Редкол.: Г. Г. Литаврин (отв. ред.) и др.] ; Рос. акад. наук, Ин-т славяноведения и балканистики.- М.: Памятники ист. мысли, 1998.

Османская империя: проблемы внешней политики и отношений с Россией: Сб. ст. / РАН, Ин-т востоковедения; [Отв. ред. С.Ф. Орешкова].- М.: ИВ, 1996.

Османская империя: Система государственного управления, социальные и этнорелигиозные проблемы: Сб. ст. / АН СССР, Ин-т востоковедения; отв. ред. С.Ф. Орешкова.- М.: Наука, 1986.

Петросян И.Е., Петросян Ю.А. Османская империя: реформы и реформаторы (конец XVIII - начало XX в.).- М.: Наука: Изд. фирма «Вост. литература», 1993.

Петросян Ю.А. Младотурецкое движение (вторая половина XIX - начало XX в.).- М.: Наука, 1971.

Петросян Ю.А. «Новые османы» и борьба за конституцию 1876 г. в Турции.- М.: Изд. вост. лит., 1958.

Петросян Ю.А. Османская империя: могущество и гибель.— М.: Наука, 1990.

Сафрастян Р.А. Доктрина османизма в политической жизни Османской империи (50-70 гг. XIX в.).- Ереван: Изд-во АН АрмССР, 1985.

Старченков Г. Турция: Двести лет вестернизации // Азия и Африка сегодня.- 2000.- № 6.- С. 25-30.

Тодорова М.Н. Англия, Россия и танзимат: (Вторая четверть XIX в.): [Пер. с болг.]- М.: Наука, 1983.

Фадеева И.Е. Мидхат-паша. Жизнь и деятельность.- М.: Наука, 1977.

Фадеева И.Л. Официальные доктрины в идеологии и политике Османской империи (османизм – панисламизм), XIX - начало XX века.- М.: Наука, 1985.

Шеремет В.И. Османская империя и Западная Европа, вторая треть XIX в.- М.: Наука, 1986.

Шпилькова В.И. Младотурецкая революция 1908-1909 гг.- М.: Наука, 1977.

Арабські країни

Ацамба Ф.М., Кириллина С.А. Религия и власть: ислам в Османском Египте (XVIII - первая четверть XIX в.).- М.: Изд-во Московского ун-та, 1996.

Аяш А. Марокко: Итог одной колонизации / Пер. с франц.- М.: Изд-во иностр. лит., 1958.

Аяш Ж. Очерки марокканской истории / Пер. с франц.- М.: Прогресс, 1982.

Аль-Джабарти Абд ар-Рахман. Удивительная история прошлого в жизнеописаниях и хронике событий.- Т. 3. Ч. 1: Египет в период экспедиции Бонапарта. (1798-1801).- М.: Изд. вост. лит., 1962; Т. 4: Египет под властью Мухаммада Али. (1806-1821).- М.: Изд. вост. лит., 1963.

Дьяков Н.Н. Марокко: История, культура, религия.- СПб: Изд-во С.-Петербург. ун-та, 1993.

Дьяков Н.Н. Младоалжирцы и антиколониальная борьба в Алжире на рубеже XIX-XX вв.- М.: Наука, 1985.

Жюльен Ш.-А. История Северной Африки: Тунис, Алжир, Марокко.- Т. 2.- М.: Изд-во иностр. лит.- 1963.

История Алжира в новое время: (Середина XVI - начало XX в.).- М.: Наука, 1981.

История Алжира в новое и новейшее время / Ланда Р.Г., Миронова Е.И., Симонов Е.Л. и др.- М.: Наука, 1992.

История Африки в XIX — начале XX в.— М.: Наука, 1984.

- История Ливии в новое время: (Середина XVI - начало XX в.).- М.: Наука, 1981.
- История Ливии в новое и новейшее время.- М.: Наука, 1992.
- История Судана в новое и новейшее время.- М.: Наука, 1992.
- Кошелев В.С. Египет: от Ораби-паши до Саада Заклула. 1879-1924.- М.: Наука, 1992.
- Ланда Р.Г. Борьба алжирского народа против европейской колонизации (1830-1918).- М.: Наука, 1976.
- Ланда Р.Г. История Алжира, XX век.- М.: ИВ, 1999.
- Луконин Ю.В., Подгорнова Н.П. История Мавритании в новое и новейшее время.- М.: Наука, 1991.
- Луцкий В.Б. Новая история арабских стран.- 2-е изд.- М.: Наука, 1966.
- Смирнов С.Р. История Судана (1821-1956).- М.: Наука, 1968.
- Хмелева Н.Г. Государство Абд аль-Кадера Алжирского.- М.: Наука, 1973.

Тропічна і Південна Африка

- Аблина С.А. У истоков колониализма на африканском континенте: Складывание системы голландского колониального господства на Юге Африки // Народы Азии и Африки.- 1979.- № 6.- С. 183-194.
- Африка: Энциклопедич. справочник: В 2 т.— М.: Сов. энциклопедия, 1986 (Т. 1), 1987 (Т. 2).
- Бартницкий А., Мантель-Нечко И. История Эфиопии: [Пер. с польск.]- М.: Прогресс, 1976.
- Булатович А.К. С войсками Менелика II: [Сборник] / Под ред. Кацнельсона.- М.: Наука, 1971.
- Бютгер Т. История Африки с древнейших времён: [Пер. с нем.]- М.: Наука, 1981.
- Горнунг М.Б., Липец Ю.Г., Олейников И.Н. История открытия и исследования Африки.- М.: Мысль, 1973.
- Давидсон А.Б. Матабле и машона в борьбе против английской колонизации. 1888-1997.- М.: Изд. вост. лит., 1958.
- Давидсон А.Б. Сесиль Родс и его время.- М.: Мысль, 1984.
- Дюбуа У. Африка: Очерк по истории африканского континента и его обитателей.- М. Изд-во иностр. лит., 1961.
- Емельянов А.Л., Мыльцев П.А. Забытая история Великого острова: Мадагаскар в середине XIX - начале XX в.- М.: Наука, 1990.
- Ерофеев Н.А. Английский колониализм и стереотип африканца в конце XIX века // Вопросы истории.- 1971.- № 11.- С. 211-214.
- Иванов Ю.М. К вопросу о формационной характеристике колониального строя Тропической Африки // Народы Азии и Африки.- 1985.- № 1.- С. 95-103.
- История Африки в XIX — начале XX в.— М.: Наука, 1984.

История германского колониализма в Африке: [Пер. с нем.] / Г. Штеккер, Х. Дрекслер, П. Зебальд.- М.: Наука, 1983.

История Замбии в новое и новейшее время / Ксенофонтова Н.А., Новиков С.С., Дёмкина Л.А. и др. - М.: Наука, 1990.

История национально-освободительной борьбы народов Африки в новое время / Отв. ред. М.Ю. Френкель.- М.: Наука, 1976.

История Тропической Африки: (С древнейших времен до 1800 г.): Пер. с фр. / Ю. Дешан, Ж. Соттер, Р. Мони и др.- М.: Наука, 1984.

Киселев Г.С. Становление государства Хауса // Народы Азии и Африки.- 1978.- № 2.

Корчакова Н.Б. Рождение африканской цивилизации: (Ифе Ойо, Бенин, Дагомея).- М.: Наука, 1986.

Ксенофонтова Н.П. Народ Зимбабве: Очерки социально-экономической истории.- М.: Наука, 1974.

Культуры Африки в мировом цивилизационном процессе / Исмагилова Р.Н., Мириманов В.Б., Котляр Е.С. и др.; Ин-т Африки РАН.- М.: ИФ «Вост. литература», 1996.

Непомнящий Н. «Кому принадлежит земля гереро»: [Из истории колонизации Юго-Западной Африки] // Вокруг света.- 1979.- № 4.- С. 18-22.

Никитин М.Д. Колониализм в Тропической Африке // Восток.- 1998.- № 1.- С. 65-79.

Овчинников В.Е. История Танзании в новое и новейшее время.- М.: Наука, 1986.

Ольдерогге Д.А. Западный Судан в XV-XIX вв.: Очерки по истории и истории культуры.- М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1960.

Пегушев А.М., Туполев Б.М. Восстание Маджи-Маджи. Становление и кризис германского колониального правления в Восточной Африке.- М.: Наука, 1991.

Потехин И.И. Формирование национальных общностей южноафриканских банту.- М.: Изд-во АН СССР, 1955.

Пущенко Е.А. Спаситель Бобс // Восток.- 2000.- № 2.- С. 78-90.

Хазанов А.М. Экспансия Португалии в Африке и борьба африканских народов за независимость (XVI-XVIII вв.).- М.: Наука, 1976.

Цыпкин Г.В. Эфиопия: от раздробленности к политической централизации (вторая половина XIX - начало XX в.).- М.: Наука, 1980.

Щербаков Н.Г. Панафриканизм и Панафриканская конференция 1900 г. // Народы Азии и Африки.- 1983.- № 1.- С. 81-89.

Література з новітньої історії країн Азії і Африки.

Базова

Арунова М. Р., Ганковский И. В., Коргун В. Г., Ромодин В. А. История Афганистана. - М., 1981.

Африка: энциклопедический справочник: В 2-х т. – М., 1986-1987.

Бюттер Т. История Африки с древнейших времен. – М., 1981.

- Берзин Э.О. История Таиланда. – М., 1973.
- Васильев В.Ф. Очерки истории Бирмы. – М., 1982.
- Васильев Л. С. История Востока: В 2 т. - М., 1998.
- Гасратян М. А., Орешкова С. Ф., Петросян Ю. А. Очерки истории Турции. - М., 1983.
- Гигинейшвили О.И. Очерки по истории Турции. – Тбилиси, 1982.
- Годс М. Иран в XX веке. Политическая история. - М., 1994.
- Головченко В.І.,Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки: колоніальний Схід (кінець XIX — друга третина XX ст.). - К., 2010.
- Дьяков Н.Н. Марокко: История, культура, религия. – СПб., 1993.
- Иванов М.С. Очерк истории Ирана. – М., 1952.
- Индонезия. Исторический очерк. - М., 1983.
- История Алжира в новое и новейшее время. – М., 1992.
- История Афганистана. - М., 1982.
- История Вьетнама: В 2-х ч. – М., 1995.
- История Замбии в новое и новейшее время. – М., 1990.
- История Индии. – М., 2004.
- История Индонезии. – М., 1992.
- История Ирана. - М., 1977.
- История Кампучии. – М., 1991.
- История Китая. – М., 1998.
- История Кореи (Новое прочтение). – М., 2003.
- История национально-освободительной борьбы народов Африки в новейшее время. - М., 1978.
- История Ливии в новое и новейшее время. – М., 1992.
- История Судана в новое и новейшее время. – М., 1992.
- История Тропической и Южной Африки. 1918-1988. - М., 1989.
- История Японии: В 2-х т. – М., 1998.
- Козицький А. Новітня історія Азії та Африки . – Львів, 2004.
- Козицький А. Новітня історія країн Азії та Африки (1918-1999 рр.). – Львів, 2000.
- Кузнецов Ю. Д., Навлицкая Г. Б., Сырицын И. М. История Японии. - М., 1988.
- Ланда Р.Г. История Алжира. XX век. – М., 1999.
- Лекции по истории Кореи. – М., 1997.
- Ли Ги Бек. История Кореи: Новая трактовка. – М., 2002.
- Луконин Ю.В., Подгорнова Н.П. История Мавритании в новое и новейшее время. – М., 1991.
- Миллер А.Ф. Турция: Актуальные проблемы новой и новейшей истории. – М., 1983.
- Новейшая история арабских стран Азии. - М., 1988.
- Новейшая история арабских стран Африки. - М., 1990.
- Новейшая история Вьетнама. - М., 1990.
- Новейшая история Индии. - М., 1959.

- Новейшая история Китая. - М., 1976.
Новейшая история стран Азии и Африки: В 3-х ч. – М., 2001.
Новейшая история Турции. - М., 1968.
Овчинников В.Е. История Танзании в новое и новейшее время. – М., 1986.
Очерки истории Кубы. - М., 1978.
Очерки новейшей истории Японии. - М., 1977.
Сергійчук І. Новітня історія країн Азії і Африки (1918-1999 рр.). – Суми, 2006.
Смирнов С.Р. История Судана (1821-1956). – М., 1968.
Современная Африка. Итоги и перспективы развития. - М., 1990.
Ткаченко Г.А. Культура Китая: Словарь-справочник. – М., 1999.
Тумаков А.И., Чижов А.П. Новейшая история стран Восточной Азии (1945-2000). – Харьков: Штрих, 2001.
Тюрин В.А. История Малайзии. – М., 1980.
Фицджеральд С.П. Китай: краткая история культуры. – СПб., 1998.
Юрьев М. Ф. История стран Азии и Северной Африки после Второй мировой войны (1945-1990). - М., 1994.
Япония. - М., 1991.

Допоміжна

- Авторитаризм и демократия в развивающихся странах. - М., 1996.
Арабаджян З.А. Иран: власть, реформы, революции. – М., 1991.
Африка: кланы, классы, общество. Социальные мутации на исходе XX века. - М., 1994.
Африка южнее Сахары: реформы и развитие. - М., 1994.
Базиленко И.В. Бахаизм. – М. 1994.
Борділовська О.А. Республіка Індія: у пошуках власного шляху. Начальний посібник. – Київ, 2004.
Васильев Л.С. История религий Востока. – М., 1998.
Взаимодействие России, Индии и Китая в XXI веке: проблемы, перспективы, направления: В 2-х т. – М., 2004.
Восток. Рубеж 80-х годов. - М., 1983.
Выдающиеся женщины Индии XX века. – М., 2002.
Гельбрас В. Г. Экономическая реформа в КНР - М., 1990.
Горошко Г.Б. Береза и баньян: российско-индийские отношения: вчера, сегодня, завтра. – М., 1999.
Деятели национально-освободительного движения. Политические портреты. - М., 1989.
Джилл С.С. Династия Ганди. – Ростов-на-Дону, 1997.
Дискуссионные проблемы японской истории. – М., 1991.
Дорошенко Е. А. Шиитское духовенство в современном Иране. - М., 1985.
Жоль К.К. Индуизм в истории Индии. – М., 2006.

- Идеология национально-освободительного движения в странах зарубежного Востока. 1917-1947. - М., 1984.
- Индия в современном мире. – Санкт-Петербург, 2004.
- Індія: давнина і сучасність: Вип. 1. – К., 2003.
- Индия: общество, власть, реформы. – М., 2003.
- Индуизм. Джайнизм. Сикхизм. Словарь. – М., 1996.
- Ислам в Восточной, Центральной и Южной Африке. - М., 1991.
- Ислам в современной политике стран Востока. - М., 1991.
- Исламская революция в Иране: взгляд из России. - М., 1996.
- Капитализм на Востоке во второй половине XX в. - М., 1995.
- Клюев Б.И. Религия и конфликт в Индии. – М., 2002.
- Комаров Э. Н. В России и Индии: Из воспоминаний и наблюдений индолога. - М., 1998.
- Культура Африки в мировом цивилизационном процессе. – М., 1996.
- Мотаххари М. Исламское мировоззрение. - М., 1995.
- Райков А. В. Амритсарская трагедия 1919 г. и освободительное движение в Индии. - М., 1985.
- Рунов Б. Б. Африка: трудный путь к прогрессу - М., 1990.
- Тихвинский С. Л. Завещание китайского революционера. Сунь Ятсен: жизнь, борьба и эволюция политических взглядов. - М., 1986.
- Тихвинский С. Л. Китай и всемирная история. - М., 1988.
- Турция: новые тенденции в экономическом развитии в 80-е годы. - М., 1991.
- Ульяновский Р. А. Три лидера великого индийского народа. - М., 1986.
- Чувпило А. А. Политический курс Индийского национального конгресса и внутрипартийная борьба в 30-е годы XX века. - Харьков, 1996.
- Чувпило О. О. Нариси з історії ідейно-політичної боротьби в Індійському національному конгресі (20-ті роки XX ст.). - Харків, 1999.
- Чувпило О. О. Видатні борці за незалежність Індії. - Харків, 2000.
- Экономика развивающихся стран: проблемы и перспективы. - М., 1990.
- Экономика стран Юго-Восточной Азии. - М., 1989.
- Экономические реформы в Азии в переходный период. М., 1996.
- Юрлов Ф. Н. Россия и Индия в меняющемся мире. - М., 1998.
- Юрьев М. Ф. Революция 1925-1927 гг. в Китае. - М., 1968.
- Яковлев Н. Н. Перл-Харбор. 7 декабря 1941 года. Быль и небыль. - М., 1988.
- Японское чудо и советская экономическая реформа. - М., 1991.

15. Інформаційні ресурси

Ближний Восток. Информационный центр.
<http://www.middleeast.org.ua/history/modern.htm>
Институт Ближнего Востока <http://www.iimes.ru/>

Институт востоковедения Российской академии наук
<http://www.ivran.ru/publications/sci-works/232>
Институт сходовознавства ім. А. Ю. Кримського
<http://oriental-studies.org.ua/index.php?litera&sendBigAsk&bibAnnOrAllText=0>
Санкт-Петербургский центр изучения современного Ближнего Востока
<http://www.meast.ru/>
Библиотека по истории стран Азии и Африки //
<http://orientbgu.narod.ru/bibliot.htm>
Питання до курсу "Історія країн Азії та Африки" //
<http://kimo.univ.kiev.ua/Asia.htm>
Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки // <http://istfak-dnu.at.ua/forum/24-124-1>
Родригес А.М. История стран Азии и Африки в Новейшее время //
<http://istfak-dnu.at.ua/forum/24-123-1>
Розалиев Ю.Н. Новая и новейшая история стран Азии и Африки //
<http://istfak-dnu.at.ua/forum/24-122-1>
Дацышен В. Г. - Новая история Китая // <http://istfak-dnu.at.ua/forum/24-108-1>
Новітня історія країн Азії та Африки (1918-кінець 20 ст.) //
<http://eknigi.org/istorija/134875-novitnya-istoriya-krayin-aziyi-ta-afriki-1918.html>
Сергійчук І. Новітня історія країн Азії та Африки (1918 - кінець ХХ ст.) // <http://www.twirpx.com/file/489244>
Ю.Н.Розалиев. Новая и новейшая история стран Азии и Африки //
<http://www.istmira.com/knigi-novoe-vremya/11/Novaya-i-noveyshaya-istoriya-stran-Azii-i-Afriki-.html>
Новейшая история стран Азии и Африки: ХХ век: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений: В 3 ч. / Под ред. А.М. Род-Н72 ригеса. — М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. — Ч. 2: 1945-2000. — 320 с. //
<http://www.istmira.com/knigi-noveishee-vremya/11/Noveyshaya-istoriya-stran-Azii-i-Afriki--HH-vek--Ch--2.html>
Лекції з нової та новітньої історії країн Азії та Африки //
<http://uadoc.zavantag.com/text/1423/index-1.html>
Нова історія країн Азії, Африки та Латинської Америки //
<http://rushares.net/f/901697>

Примітки:

1. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом вищого навчального закладу і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролів.

2. Розробляється лектором. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри, у методичній комісії факультету, інституту, підписується завідувачем кафедри, головою методичної комісії і затверджується проректором з науково-педагогічної роботи.